

Utbildningsutskottets betänkande 2018/19:UbU7

Förskolan

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om förskolan med hänvisning till gällande bestämmelser, pågående arbeten och vidtagna åtgärder. Motionerna tar upp frågor om bl.a. förskolans inriktning och kvalitet, tillsyn, deltagande i förskolan samt annan pedagogisk verksamhet. I betänkandet finns 28 reservationer (M, SD, C, V, KD, L) och ett särskilt yttrande (C, L).

Behandlade förslag

Cirka 60 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2018/19.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Bakgrund.....	7
Utskottets överväganden.....	8
Förskolans inriktning.....	8
Kvalitet i förskolan.....	12
Tillsyn.....	20
Lärandet i förskolan.....	21
Deltagande i förskola m.m.....	24
Annan pedagogisk verksamhet.....	27
Barnomsorgspengen m.m.....	33
Reservationer.....	36
1. Förskolans inriktning, punkt 1 (SD).....	36
2. Förskolans inriktning, punkt 1 (C).....	36
3. Förskolans inriktning, punkt 1 (L).....	37
4. Obligatorisk språkförskola , punkt 2 (M, SD, KD).....	38
5. Kvalitet i förskolan, punkt 3 (M).....	38
6. Kvalitet i förskolan, punkt 3 (SD).....	39
7. Kvalitet i förskolan, punkt 3 (C).....	40
8. Kvalitet i förskolan, punkt 3 (KD).....	40
9. Matkvalitet i förskolan, punkt 4 (SD).....	41
10. Tillsyn, punkt 5 (M, SD).....	42
11. Lärandet i förskolan, punkt 6 (M).....	42
12. Lärandet i förskolan, punkt 6 (SD).....	43
13. Lärandet i förskolan, punkt 6 (L).....	44
14. Jämställdhet, punkt 7 (SD).....	44
15. Jämställdhet, punkt 7 (V).....	45
16. Modersmålsstöd, punkt 8 (SD).....	46
17. Deltagande i förskola m.m., punkt 9 (M).....	46
18. Deltagande i förskola m.m., punkt 9 (SD).....	47
19. Deltagande i förskola m.m., punkt 9 (C).....	48
20. Deltagande i förskola m.m., punkt 9 (KD).....	49
21. Deltagande i förskola m.m., punkt 9 (L).....	50
22. Pedagogisk omsorg, punkt 10 (SD).....	51
23. Pedagogisk omsorg, punkt 10 (KD).....	51
24. Öppna förskolor, punkt 11 (SD).....	52
25. Öppna förskolor, punkt 11 (KD).....	53
26. Omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte finns, punkt 12 (V).....	54
27. Barnomsorgspengen m.m., punkt 13 (SD).....	55
28. Barnomsorgspengen m.m., punkt 13 (KD).....	56
Särskilt yttrande.....	57
Obligatorisk språkförskola , punkt 2 (C, L).....	57
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	58
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19.....	58

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Förskolans inriktning

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 9,
2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 17,
2018/19:2842 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkande 15 och
2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 13.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (C)

Reservation 3 (L)

2. Obligatorisk språkförskola

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 10,
2018/19:2836 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 2 och
2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 14.

Reservation 4 (M, SD, KD)

3. Kvalitet i förskolan

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 5, 6 och 11,
2018/19:1975 av Lars Mejern Larsson och Mikael Dahlqvist (båda S)
yrkande 1,
2018/19:2301 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 4,
2018/19:2834 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkandena 3 och 5,
2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 16,
2018/19:2893 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 38 och
2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 24.

Reservation 5 (M)

Reservation 6 (SD)

Reservation 7 (C)

Reservation 8 (KD)

4. Matkvalitet i förskolan

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 4 och
2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 45.

Reservation 9 (SD)

5. Tillsyn

Riksdagen avslår motion

2018/19:2834 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 4.

Reservation 10 (M, SD)

6. Lärandet i förskolan

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 3,

2018/19:2042 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 1 och 2 samt

2018/19:2835 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 23.

Reservation 11 (M)

Reservation 12 (SD)

Reservation 13 (L)

7. Jämställdhet

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 1 och

2018/19:1760 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 14 (SD)

Reservation 15 (V)

8. Modersmålsstöd

Riksdagen avslår motion

2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 16 (SD)

9. Deltagande i förskola m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 8,

2018/19:770 av Helena Bouveng (M),

2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 47,

2018/19:1999 av Teresa Carvalho m.fl. (S),

2018/19:2042 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 3,

2018/19:2760 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2,

2018/19:2791 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1,

2018/19:2836 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 1,

2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 14,

2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 17 och

2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkandena 19 och 20.

Reservation 17 (M)

Reservation 18 (SD)

Reservation 19 (C)

Reservation 20 (KD)

Reservation 21 (L)

10. Pedagogisk omsorg

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 13,

2018/19:1053 av Mats Wiking (S),

2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 46,

2018/19:2893 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 43 och

2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkandena 27–29.

Reservation 22 (SD)

Reservation 23 (KD)

11. Öppna förskolor

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 49,

2018/19:2893 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 44 och

2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 30.

Reservation 24 (SD)

Reservation 25 (KD)

12. Omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte finns

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1974 av Hillevi Larsson m.fl. (S),

2018/19:1977 av Teresa Carvalho och Johanna Haraldsson (båda S) och

2018/19:2180 av Saila Quicklund (M).

Reservation 26 (V)

13. Barnomsorgspengen m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 12,

2018/19:1638 av John Weinerhall (M),

2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 10,

2018/19:1640 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 10,

2018/19:2467 av Mikael Oscarsson (KD) och

2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkandena 21 och 22.

Reservation 27 (SD)

Reservation 28 (KD)

Stockholm den 5 mars 2019

På utbildningsutskottets vägnar

Gunilla Svantorp

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunilla Svantorp (S), Roger Haddad (L), Kristina Axén Olin (M), Pia Nilsson (S), Maria Stockhaus (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Daniel Riazat (V), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Robert Stenkvist (SD), Linus Sköld (S), Jimmy Loord (KD), Tomas Kronståhl (S), Michael Rubbestad (SD), Gustav Fridolin (MP), Mats Persson (L), Jörgen Grubb (SD) och Niels Paarup-Petersen (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utbildningsutskottet 59 motionsyrkanden om förskolan och annan pedagogisk verksamhet från allmänna motionstiden 2018/19. En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilagan.

Motionsyrkandena tar upp frågor om bl.a. förskolans inriktning och kvalitet, lärande i förskolan, deltagande i förskolan samt annan pedagogisk verksamhet.

Bakgrund

Förskolan regleras särskilt i 8 kap. skollagen (2010:800), och den är frivillig. Utanför skolväsendet bedrivs annan pedagogisk verksamhet i form av pedagogisk omsorg, öppen förskola, öppen fritidsverksamhet, omsorg under tid när förskola eller fritidshem inte erbjuds och annan pedagogisk verksamhet på nationella minoritetsspråk. Verksamheterna regleras i 25 kap. skollagen. Pedagogisk omsorg får erbjudas i stället för förskola eller fritidshem för barn som är mellan ett och tolv år och kan t.ex. vara verksamhet där barn tas om hand i personalens eget hem (traditionellt familjedaghem) eller olika flerfamiljslösningar. Pedagogisk omsorg kan även bedrivas i en särskild lokal. Öppen förskola får anordnas som komplement till förskola och pedagogisk omsorg.

Utskottets överväganden

Förskolans inriktning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. förskolans inriktning och obligatorisk språkförskola.

Jämför reservation 1 (SD), 2 (C), 3 (L) och 4 (M, SD, KD) samt det särskilda yttrandet (C, L).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 10 anför motionärerna att förskolan fyller en särskilt viktig roll för de barn som inte talar svenska eller som har föräldrar som inte är svensktalande. Motionärerna föreslår därför att obligatorisk språkförskola för nyanlända barn ska införas, så att inga barn börjar grundskolan utan att kunna svenska. Motsvarande förslag framförs i partimotion 2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 14 och kommittémotion 2018/19:2836 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 2.

I motion 2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 9 anför motionärerna att många barn med utländsk bakgrund växer upp i utsatta områden utan att ta del av den svenska kulturen, svenska värderingar och sätt att leva. För att motverka denna tendens vill motionärerna att de barn som växer upp i utsatta områden med två utländska föräldrar från tre års ålder obligatoriskt ska gå i förskola.

I kommittémotion 2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 17 framförs att konceptet med integrationsförskola bör utvecklas och spridas i landet. Ett bra sätt att nå barn till nyanlända föräldrar är enligt motionärerna att erbjuda integrationsförskola samtidigt med sfi-undervisning. Motsvarande förslag framförs i kommittémotion 2018/19:2842 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkande 15.

I partimotion 2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 13 betonas förskolans roll för alla barns språkutveckling. Förskolan fyller enligt motionärerna en särskilt viktig roll för de barn som inte talar svenska och som har föräldrar som inte heller är svensktalande. Barn som gått i förskolan och fått bättre språkutveckling har lättare att klara skolan. Dessutom kan barnens deltagande i förskolan ha en positiv effekt på nyanländas, särskilt kvinnors, möjligheter att få jobb.

Bakgrund och gällande rätt

Övergripande

Förskolan är en egen skolform inom utbildningsväsendet med samma övergripande mål som andra skolformer (prop. 2009/10:165, bet. 2009/10:UbU21, rskr. 2009/10:370). Förskolan är frivillig och regleras särskilt i 8 kap. skollagen. Enligt 8 kap. 2 § skollagen syftar utbildningen i förskolan till att stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Förskolan ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och förbereda barnen för fortsatt utbildning. Enligt 1 kap. 4 § skollagen ska utbildningen i förskolan syfta till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden.

Utanför skolväsendet bedrivs annan pedagogisk verksamhet i form av pedagogisk omsorg, öppen förskola, öppen fritidsverksamhet, omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds och annan pedagogisk verksamhet på nationella minoritetsspråk. Dessa verksamheter regleras i 25 kap. skollagen. Pedagogisk omsorg får erbjudas i stället för förskola eller fritidshem för barn som är mellan ett och tolv år och kan t.ex. vara ett familjedaghem eller olika flerfamiljslösningar (prop. 2009/10:165 s. 526–528). Öppen förskola får anordnas som komplement till förskola och pedagogisk omsorg.

För varje skolform och för fritidshemmet finns en läroplan som utgår från bestämmelserna i skollagen. Läroplanen anger utbildningens värdegrund och uppdrag. Den anger också mål och riktlinjer för utbildningen (1 kap. 11 § skollagen). Den gällande läroplanen för förskolan Lpfö 98 (reviderad 2016) gäller sedan den 1 juli 2011 (förordningen [SKOLFS 1998:16] om läroplan för förskolan).

Regeringen beslutade den 23 augusti 2018 om en ny förordning om läroplan för förskolan (SKOLFS 2018:50), Lpfö 18, som träder i kraft den 1 juli 2019. Syftet med den reviderade läroplanen är att öka kvaliteten i undervisningen i förskolan och därmed förskolans måluppfyllelse (U2016/05591/S, U2017/01929/S).

Obligatorisk förskola med språkutveckling för nyanlända barn från tre års ålder

Riksdagen har på förslag av utbildningsutskottet gjort ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen bör tillsätta en utredning för att undersöka hur en obligatorisk förskola med språkutveckling kan införas. För de barn som aldrig eller mycket sällan möter svenska språket i hemmet behövs enligt utskottet en obligatorisk förskola med språkutveckling för att de ska kunna svenska när de börjar skolan. Förskola med språkutveckling ska rymmas inom ordinarie förskoleverksamhet med särskild tid avsatt för svenskundervisning av nyanlända barn. Kommunerna ska ha möjligheter att själva välja exakt hur förskolan med språkutveckling ska organiseras, men det är viktigt att de

nyanlända barnen möter svenskspråkiga barn i verksamheten. Förskola med språkutveckling innebär att barnen från tre års ålder ska gå 15 timmar i veckan på förskolan och att särskild tid ska läggas på undervisning i svenska. Dessutom bör svenska språkets roll stärkas i läroplanen och kompetensutvecklingen för förskollärare förstärkas, och långsiktigt anser utskottet att även fler utbildningsplatser är nödvändigt. Stimulansmedel för att möjliggöra en utökad förskola med språkutveckling avsätts fr.o.m. 2019 (bet. 2018/19:UbU1, rskr. 2018/19:104).

Av den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna (januari 2019) framgår av punkten 52 att nyanländas barn ska ha rätt till en obligatorisk språkförskola från tre år med minst 15 timmar i veckan inom ramen för den vanliga förskolan.

I regeringsförklaringen den 21 januari 2019 anförts att regeringen höjer ambitionerna och ansträngningarna för att fler ska lära sig svenska bl.a. genom språkförskola och språkundervisning för föräldralediga.

Samverkan för bästa skola m.m.

Sedan 2017 ingår även förskolor i satsningen Samverkan för bästa skola (prop. 2016/17:1 utg.omr. 16, bet. 2016/17:UbU1, rskr. 2016/17:105). Skolverket har sedan 2015 i uppdrag att stödja grund- och gymnasieskolor – och nu förskolor – med låga kunskapsresultat som har särskilt svåra förutsättningar att förbättra elevernas resultat på egen hand (U2015/03357/S, U2017/00301/S). Målet är att genom riktade insatser hitta specifika lösningar för att stärka förskolornas och skolornas arbete med att planera, följa upp och utveckla utbildningen efter sina respektive unika förutsättningar och behov. De deltagande förskolorna och skolorna utses bl.a. utifrån underlag från Skolinspektionen. Insatserna varierar och utgår från de lokala utvecklingsbehoven. Exempel på insatser är att utveckla huvudmannens arbete med att analysera och bedöma skolans eller förskolans utvecklingsbehov, utbildning och handledning i systematiskt kvalitetsarbete i styrkedjan, utveckla lärares och pedagogers språk- och kunskapsutvecklande undervisning och att utveckla förutsättningar för att skapa trygghet och studiero. Insatserna genomförs under tre år och arbetet följs och stöds av forskare. Under hösten 2018 deltog sammantaget 42 förskoleenheter i Samverkan för bästa skola (prop. 2018/19:1 utg.omr. 16 s. 89).

I februari 2018 gav regeringen Skolverket i uppdrag (U2018/00404/S) att genomföra systematiska insatser i syfte att stärka huvudmannens förmåga att på både kort och lång sikt erbjuda nyanlända barn en utbildning av hög och likvärdig kvalitet. Målet är högre målpuppfyllelse i förskolan. Vid behov ska insatserna även omfatta barn som inte är nyanlända men som har ett annat modersmål än svenska. Utsatta bostadsområden ska särskilt uppmärksammas. Uppdraget ingår i satsningen Samverkan för bästa skola.

I budgetpropositionen för 2018 avsattes medel för att Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) ska kunna ge kommuner vägledning i hur de kan samordna öppen förskola och insatser i bl.a. svenska under föräldraledigheten. Syftet är att ge en introduktion till förskola samtidigt som föräldrar får stöd i språkinläring och etablering i samhället, satsa på att öka nyanlända barns deltagande i förskola för att skapa likvärdiga förutsättningar inför skolstarten samt påskynda etableringen för utrikes födda kvinnor (prop. 2017/18:1, bet. 2017/18:UbU1, rskr. 2017/18:125).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar den uppfattning som framförs i ett flertal yrkanden om att förskolan fyller en särskilt viktig roll för de barn som aldrig eller mycket sällan möter svenska språket i hemmet.

Riksdagen har på förslag av utbildningsutskottet gjort ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen bör tillsätta en utredning för att undersöka hur en obligatorisk förskola med språkutveckling kan införas (bet. 2018/19:UbU1, rskr. 2018/19:104).

Av den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna (januari 2019) framgår att nyanländas barn ska ha rätt till en obligatorisk språkförskola från tre år med minst 15 timmar i veckan inom ramen för den vanliga förskolan. I regeringsförklaringen den 21 januari 2019 omnämns språkförskola och också språkundervisning för föräldralediga.

När det gäller frågan om s.k. integrationsförskola vill utskottet hänvisa till att regeringen i budgetpropositionen för 2018 avsatte medel för att Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) ska kunna ge kommuner vägledning i hur de kan samordna öppen förskola och insatser i bl.a. svenska under föräldraledigheten (prop. 2017/18:1, bet. 2017/18:UbU1, rskr. 2017/18:125).

I sammanhanget kan tilläggas att sedan 2017 ingår även förskolor i satsningen Samverkan för bästa skola. Insatserna ska riktas till bl.a. förskolor som har särskilt svåra förutsättningar.

Mot ovanstående bakgrund avstyrker utskottet därmed motionerna 2018/19:380 (SD) yrkande 9, 2018/19:2819 (M, C, KD, L) yrkande 10, 2018/19:2836 (M) yrkande 2, 2018/19:2841 (C) yrkande 17, 2018/19:2842 (C) yrkande 15, 2018/19:2918 (M) yrkande 14 och 2018/19:2923 (L) yrkande 13.

Kvalitet i förskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om mindre barngrupper i förskolan och andra kvalitetsfrågor.

Jämför reservation 5 (M), 6 (SD), 7 (C) och 8 (KD).

Motionerna

Mindre barngrupper i förskolan

I motion 2018/19:1975 av Lars Mejern Larsson och Mikael Dahlgvist (båda S) yrkande 1 framförs behovet av ett förskolelyft med bl.a. fler anställda och mindre barngrupper i förskolan.

I partimotion 2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 24 anförs att barngruppernas storlek har betydelse för barns utveckling och lärande och att utvecklingen med stora barngrupper måste brytas. Motsvarande förslag finns i kommittémotion 2018/19:2893 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 38.

I partimotion 2018/19:2301 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 4 anförs bl.a. att mindre barngrupper i förskolan är viktigt både för barnens lärmiljö och för de anställdas arbetsmiljö.

Övergången mellan förskola och förskoleklass

Kommittémotion 2018/19:2834 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 3 tar upp behovet av en förbättrad överlämning mellan förskola och förskoleklass. Det är enligt motionärerna viktigt att överlämningen är metodisk för att garantera att de nya lärarna redan från dag ett känner till barnets behov och förutsättningar. Av yrkande 5 framgår att Skolverket bör få i uppdrag att ta fram stöd för att kvalitetssäkra överlämningen mellan förskola och förskoleklass.

Matkvalitet i förskolan

I kommittémotion 2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 4 framförs att matkvaliteten i den svenska förskolan bör förbättras, bl.a. genom införande av tillagningskök och användande av närodlade råvaror. Ett liknande förslag framförs i kommittémotion 2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 45.

Satsningar på förskolan och andra kvalitetsfrågor

I kommittémotion 2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 5 efterfrågas ökade möjligheter för förskolepersonal att arbeta heltid. Genom att ge utökade möjligheter till heltid för förskolepersonal ökar enligt motionärerna

antalet arbetstimmar och personaltätheten inom förskolan. I yrkande 6 anförs motionärerna att man bör vidta sanktioner mot de förskolor som inte har minst en utbildad pedagog. Motionärerna vill att det ska utformas nationella riktlinjer med krav på att kommunerna vidtar sanktioner mot de förskolor som inte följer skollagens bestämmelser om kompetens. I yrkande 11 föreslås att alla som anställs i förskolor ska tala godkänd svenska för att få anställning.

I kommittémotion 2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 16 anförs att resursfördelningen bör ses över och att systemet med maxtaxa i förskolan behöver reformeras för att ge större frihet åt kommunerna att bestämma över avgiftsnivåerna. En viss höjning av maxtaxan skulle enligt motionärerna skapa utrymme för satsningar på såväl utbyggnad av förskolan som mer pedagogik och minskade barngrupper.

Bakgrund och gällande rätt

Mindre barngrupper i förskolan

Sedan 2015 finns ett statsbidrag (förordningen [2015:404] om statsbidrag för mindre barngrupper i skolan) som förskolans huvudmän kan söka. Syftet med statsbidraget är att minska antalet barn i förskolans barngrupper och därmed öka kvaliteten och måluppfyllelsen.

Skolverket har i enlighet med ett uppdrag från regeringen återinfört ett riktmärke för barngruppernas storlek i förskolan (U2015/01495/S). Riktmärket, som infördes 2016, är satt till 6–12 för barn i åldern 1–3 år respektive 9–15 för barn i åldern 4–5 år. Riktmärket ska relateras till ett antal faktorer såsom personalens utbildning och kompetens, personaltäthet, barngruppens sammansättning samt förskolans fysiska miljö. Riktmärket har införts i Skolverkets kommentar till allmänna råd om måluppfyllelse i förskolan (SKOLFS 2017:6) .

Riksdagen beslutade i december 2018 att det befintliga statsbidraget för att minska barngruppernas storlek i förskolan ska höjas med 400 000 000 kronor årligen fr.o.m. 2019 utöver de 830 000 000 kronor som statsbidraget utgörs av. Tillsammans med befintliga 830 000 000 kronor innebär utökningen att det ska finnas 1 230 000 000 kronor årligen för huvudmännen att söka för att minska barngruppernas storlek. Det bör också förtydligas att fr.o.m. 2020 ska de som söker och får bidraget sträva efter Skolverkets riktmärke om lämplig storlek för barngrupperna (bet. 2018/19:UbU1, rskr. 2018/19:104).

I den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna (januari 2019) anges i punkten 52 att det ska investeras i goda lärmiljöer och små grupper i förskola och fritidshem.

I regeringförklaringen den 21 januari 2019 anges att barngrupper i förskola och fritidshem ska minskas.

Utvärdering av effekterna av statsbidraget för mindre barngrupper i förskolan

Skolverket har haft i uppdrag att utvärdera effekterna av statsbidrag för mindre barngrupper i förskolan (uppdrag givet i förordning 2015:404). Av Skolverkets redovisning till Utbildningsdepartementet (2018-11-28, dnr 2016:118) framgår bl.a. följande. Statistiken visar att barngruppsstorleken i förskolan har minskat under samma tid som statsbidraget för mindre barngrupper har funnits. Det är de största barngrupperna som har minskat mest. Ett fokus på att minska barngruppsstorleken för de största grupperna var en del av regeringens uttalade intentioner när statsbidraget infördes. Skolverket bedömer att statsbidraget har bidragit till att barngruppernas storlek i förskolan har minskat. Det är dock svårt att isolera statsbidragets effekt från andra faktorer påverkan, exempelvis Skolverkets införda riktmärke för gruppstorlek i förskolan.

Övergången mellan förskola och förskoleklass

I läroplanen för förskolan (Lpfö 98), avsnittet 2.5 Övergång och samverkan, behandlas övergången mellan förskola och förskoleklass. Avsnittet reviderades 2016 (SKOLF 2016:37). I och med ändringen har övergången mellan förskola, förskoleklass och fritidshem blivit tydligare. Det som har förtydligats är dels att information om innehållet i utbildningen ska föras över vid övergången från förskola till förskoleklass, dels vem som är ansvarig för att föra över information om innehållet i utbildningen vid övergången. Av läroplanen framgår bl.a. att förskolan på ett förtroendefullt sätt ska samverka med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet för att stödja barnens utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv. Inför övergångar ska de berörda skolformerna och fritidshemmet utbyta kunskaper, erfarenheter och information om innehållet i utbildningen för att skapa sammanhang, kontinuitet och progression i barnens utveckling och lärande, och särskilt uppmärksamma barn som har behov av särskilt stöd i sin utveckling. Det ska även finnas samarbetsformer som syftar till att förbereda barnen och deras vårdnadshavare inför övergångar från förskolan till förskoleklassen, skolan och fritidshemmet.

Matkvalitet i förskolan

Enligt 8 kap. 2 § skollagen ska förskolan stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Omsorg, utveckling och lärande innebär att se till hela barnet och dess behov. I begreppet omsorg ingår även att barnen serveras måltider. Dessa måltider ska, liksom i grundskolan, vara varierade och näringsriktiga och jämnt fördelade över dagen. Vid bedömningen av vad som är näringsriktiga måltider bör de svenska näringsrekommendationerna vara en utgångspunkt (prop. 2009/10:165 s. 345 och Skolverkets allmänna råd för måluppfyllelse i förskolan [2017]).

I Livsmedelsverkets råd för bra måltider i förskolan (2016) lyfter myndigheten fram områden som är viktiga för att barn ska må bra av maten och känna matglädje: Att måltiden är god och trivsamt är viktigt för att maten ska hamna i magen. En bra måltid är även näringsriktig och säker att äta. Med hållbar menas måltider som bidrar till en hållbar utveckling. Med integrerad menas att måltiden är en del av och tas till vara som en resurs i förskolan, exempelvis i det pedagogiska arbetet. Det är viktigt att frukost, lunch och mellanmål serveras på regelbundna tider och att det inte är för lång tid mellan måltiderna.

Vilka som får undervisa i förskolan m.m.

Enligt 2 kap. 13–22 §§ skollagen får endast den som har legitimation som förskollärare och är behörig för undervisning i förskolan bedriva undervisningen. Utöver förskollärare får det i undervisningen finnas annan personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens utveckling och lärande främjas. En förskollärare som inte har legitimation som förskollärare och därmed inte är behörig för undervisning i förskolan får trots det bedriva undervisning i fristående förskolor med särskild pedagogisk inriktning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka särskilda pedagogiska inriktningar som avses. Om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som har legitimation som förskollärare och är behörig för undervisning i förskolan eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till barnen, får en annan förskollärare bedriva undervisningen. En sådan förskollärare ska dels vara lämplig att bedriva undervisningen, dels i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. En sådan person får bedriva undervisning under högst ett år i sänder. Endast den som har legitimation får anställas som förskollärare utan tidsbegränsning.

Det är enligt 2 kap. 34 § skollagen huvudmannen som ska se till att personalen vid förskoleenheterna har nödvändiga insikter i de bestämmelser som gäller för skolväsendet. Enligt läroplanen för förskolan har förskolechefen ett särskilt ansvar för att personalen kontinuerligt får den kompetensutveckling som krävs för att kunna utföra sina uppgifter professionellt.

Maxtaxan

En kommun får ta ut en avgift för en plats i förskola som den anordnar (8 kap. 16 § skollagen). Avgifterna ska vara skäliga. Förskolan är avgiftsfri under minst 525 timmar per år från höstterminen det år när barnet fyller tre år, vilket motsvarar ungefär tre timmar om dagen under skolans terminer. Den s.k. maxtaxan är frivillig för kommunerna att införa. Maxtaxan innebär att avgifterna för förskolan är reglerade. Inkomsttaket i maxtaxan indexeras med inkomstindex sedan den 1 juli 2015 (bet. 2014/15:UbU1 s. 41, rskr. 2014/15:90).

Den kommun som väljer att tillämpa maxtaxan har rätt till två statsbidrag, ett som ska kompensera för inkomstbortfall i och med att avgifterna sänks och ett för kvalitetssäkrande åtgärder, enligt förordningen (2001:160) om statsbidrag till kommuner som tillämpar maxtaxa inom förskolan och fritidshemmet och förordningen (2001:161) om statsbidrag för kvalitetssäkrande åtgärder inom förskolan, fritidshemmet och annan pedagogisk verksamhet till kommuner som tillämpar maxtaxa.

Skolinspektionens avslutade granskning av förskolans kvalitet och måluppfyllelse

Skolinspektionen har haft i särskilt uppdrag att under åren 2015–2017 granska svenska förskolors kvalitet och måluppfyllelse (U2015/2142/GV). Granskningen skulle inriktas mot olika aspekter av kvalitet i förskolan, lyfta fram viktiga utvecklingsområden i granskade verksamheter och visa på framgångsfaktorer. Vidare angavs i uppdraget att barngruppens storlek i grupper med barn under tre år särskilt skulle analyseras.

Uppdraget har inneburit att förskolans styrning och ledning har granskats utifrån olika tematiska områden på ett mer genomgripande vis än vad Skolinspektionens tillsynsuppdrag tidigare medfört. Ett antal delprojekt har genomförts, bl.a. om det dagliga innehållet i förskolans pedagogiska verksamhet utifrån läroplanens mål och riktlinjer, om förskolechefens ledning och förutsättningar från huvudmän och om styrning av förskolans resurser och tillsyn. Varje delprojekt har rapporterats i en egen kvalitetsgranskningsrapport. Resultatet av delprojekten har också sammanfattats i en årlig rapport till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Uppdraget slutredovisades den 16 februari 2018 i rapporten Förskolans kvalitet och måluppfyllelse – ett treårigt regeringsuppdrag att granska förskolan (dnr 2015:3 364). Slutrapporten belyser mönster i förskolan som framträder utifrån genomförda projekt inom tematiska områden på olika nivåer i styrkedjan och kan enligt Skolinspektionen på så sätt bidra till en nationell bild av förskolans kvalitet. Skolinspektionens övergripande slutsats är att förskolan har flera styrkor men även många utmaningar och att kvaliteten varierar alltför mycket. Därmed är förskolan i Sverige inte likvärdig för alla barn. Förskolan har ett antal viktiga områden att förbättra och utveckla för att leva upp till de nationella målens innehåll och intentioner och därmed kunna driva verksamhet med hög kvalitet. Brist på kvalitet och likvärdighet är inte minst allvarligt eftersom förskolans kompensatoriska uppdrag blir påtagligt viktigt i en samhällsutveckling med ökad skolsegregation och socioekonomiska skillnader. Förskolan är en betydelsefull grund i skolväsendet och alla barn har rätt till en förskola av hög kvalitet (s. 6). Vidare drar Skolinspektionen några centrala slutsatser som bl.a. rör behov av ökad målstyrning samt ledning och styrning.

Statliga insatser nationellt på förskolans område

Skolinspektionen konstaterar i sin slutrapport att många insatser för ökad kvalitet görs nationellt på förskolans område. Bland annat pågår följande:

- Den 1 juli 2019 träder den nya läroplanen för förskolan i kraft. Skolverket arbetar med implementeringsinsatser, bl.a. genom kompetensutveckling genom webbaserade kurser.
- Olika insatser för förbättrad kvalitet i förskolan genomförs på statlig nivå. Skolverket har på regeringens uppdrag genomfört och genomför ett antal satsningar. Bland annat genomförs kompetenshöjande utbildningsinsatser för yrkesverksamma i förskolan, såväl förskolechefer som förskollärare och barnskötare. Skolverket fick 2013 i uppdrag att bl.a. svara för genomförandet av fortbildning för lärare i läs- och skrivutveckling där fokus ska vara på det kollegiala lärandet, det s.k. Läslyftet (U2013/07215/S). Genom ett tilläggsuppdrag i december 2016 vidgades målgruppen till att även omfatta bl.a. förskollärare (U2016/05733/S). När det gäller förskolan uppgick antalet deltagare till ca 8 500 för 2017 och 2018 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 16 s. 89).
- Den som leder och samordnar det pedagogiska arbetet vid en förskoleenhet ska benämnas rektor i stället för förskolechef. Rektorer för förskoleenheter ska omfattas av ett krav på att gå en obligatorisk befattningsutbildning. I och med det måste också alla rektorer som nyanställs i förskolan gå den obligatoriska befattningsutbildningen för rektorer. Utbildningen ska påbörjas snarast möjligt efter tillträddandet av anställningen och vara genomförd inom fem år efter tillträdesdagen. Lagändringarna träder i kraft den 1 juli 2019 (prop. 2017/18:194, bet. 2017/18:UbU31, rskr. 2017/18:432).
- I regleringsbrevet för 2019 har Skolverket fått i uppdrag att utforma en webbaserad utbildning som syftar till att ge lärare och förskollärare som återvänder till yrket möjlighet att uppdatera sina kunskaper när det gäller de styrdokument som gäller i svensk skola och förskola. Utfallet av utbildningen ska följas upp och analyseras. Skolverket ska löpande informera Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) om uppdraget. Uppdraget ska redovisas senast den 18 december 2020 (2018-12-20, dnr U2018/04029/GV, U2018/04751/BS (delvis), U2018/04756/S.)

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla förskolans viktiga roll för barns allsidiga utveckling och dess bidrag till att skapa likvärdiga förutsättningar inför skolstarten. Förskolan ska hålla hög kvalitet, och förskolans pedagogik ska vara tillgänglig för alla barn och ta hänsyn till barns olika behov. Alla barn ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Det finns flera faktorer som påverkar kvaliteten i förskolan, bl.a. det pedagogiska ledarskapet,

personalens utbildning och möjligheter till kompetensutveckling, personaltätheten och barngruppernas storlek.

Mindre barngrupper i förskolan

Utskottet delar den ståndpunkt som förs fram i flera yrkanden om betydelsen av mindre barngrupper i förskolan. Utskottet kan med glädje konstatera att de satsningar som sedan 2015 gjorts på mindre barngrupper i förskolan (se ovan) också gett resultat i rätt riktning. När det gäller barngruppernas storlek (antalet inskrivna barn per avdelning) gick det i genomsnitt 15,3 barn per grupp 2017 (15,3 i kommunala förskolor och 15,6 i fristående förskolor), vilket är en minskning av genomsnittet med 0,6 barn jämfört med 2016. Både de kommunala och de fristående förskolorna har minskat sina gruppstorlekar. Sammantaget är 2017 års genomsnitt det lägsta sedan 1992 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 16 s. 75).

Minskade barngrupper är en viktig fråga också för regeringen. I regeringsförklaringen den 21 januari 2019 anges att barngrupper i förskola och fritidshem ska minskas. Av den sakpolitiska överenskommelse som slöts i januari 2019 mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna framgår bl.a. att det ska investeras i små grupper i förskola och fritidshem.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2018/19:1975 av (S) yrkande 1, 2018/19:2301 (MP) yrkande 4, 2018/19:2893 (KD) yrkande 38 och 2018/19:2997 (KD) yrkande 24.

Övergången mellan förskola och förskoleklass

När det gäller frågan om att förbättra överlämningen mellan förskolan och förskoleklassen vill utskottet hänvisa till läroplanen för förskolan, avsnitt 2.5 Övergång och samverkan, där övergången mellan förskolan, förskoleklassen och fritidshemmet tas upp. Avsnittet reviderades 2016 med förtydliganden om att information om innehållet i utbildningen ska föras över vid barns övergång från förskolan till förskoleklassen och om vem som är ansvarig för att föra över denna information.

Mot denna bakgrund avstyrks motion 2018/19:2834 (M) yrkandena 3 och 5.

Matkvaliteten i förskolan

När det gäller yrkanden om matkvaliteten i förskolan vill utskottet framhålla att förskolan har en viktig roll i att främja goda matvanor hos våra barn. Förskolan ska enligt Skolverkets allmänna råd för måluppfyllelse i förskolan servera varierade och näringsriktiga måltider. Utskottet vill också hänvisa till Livsmedelsverkets råd för bra mat i förskolan där myndigheten lyfter fram viktiga områden för att barn ska må bra av maten och känna matglädje.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2018/19:380 (SD) yrkande 4 och 2018/19:1639 (SD) yrkande 45.

Satsningar på förskolan och kvalitetsfrågor

Ett antal yrkanden tar upp frågor om kvalitet i förskolan i olika avseenden. Utskottet kan konstatera att det pågår ett omfattande arbete för att på olika sätt stärka kvaliteten i förskolan, bl.a. genom den nya läroplanen för förskolan som bl.a. syftar till att öka kvaliteten i undervisningen i förskolan och till att öka förskolans målpuppfyllelse. Även Skolinspektionens avslutade regeringsuppdrag att under perioden 2015–2017 granska förskolans kvalitet och målpuppfyllelse är ett led i detta arbete. Utskottet anser att båda dessa är av stor vikt för att ytterligare stärka kvaliteten i förskolan.

När det gäller yrkanden om att införa nationella riktlinjer och sanktioner för att understryka regelverket om utbildade förskollärare m.m. vill utskottet anföra följande. Det framgår av gällande bestämmelser i skollagen att huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen och gällande föreskrifter, och förskolechefen (rektorn från den 1 juli 2019) beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten. Den förskola som finns måste hålla hög kvalitet och leva upp till skollagens mål. Förskolan ska även stimulera barns utveckling och erbjuda barnen en trygg omsorg. Det framgår av gällande bestämmelser i skollagen att huvudmannen ska se till att förskollärare och annan personal vid förskoleenheterna har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet. Utskottet ser därmed inget skäl att införa nationella riktlinjer i dessa avseenden.

När det gäller yrkandet om ökade möjligheter för förskolepersonal att arbeta heltid och den kvalitetshöjning som därmed enligt motionärerna skulle uppnås inom förskolan, vill utskottet hänvisa till det omfattande kvalitetshöjande arbete som pågår. Utskottet hänvisar bl.a. till den satsning som görs för att minska barngruppernas storlek.

När det gäller yrkandet om en reformering av systemet med maxtaxa i förskolan vill utskottet hänvisa till att regelverket reformerades 2015 genom att inkomsttaket i maxtaxan indexerades med inkomstindex (bet. 2014/15:UbU1 s. 41, rskr. 2014/15:90). Vidare vill utskottet påminna om att den kommun som väljer att tillämpa maxtaxan också har rätt till ett statsbidrag för kvalitetssäkrande åtgärder inom bl.a. förskolan.

Mot bakgrund av det anförda avstyrks motionerna 2018/19:380 (SD) yrkandena 5, 6 och 11 samt 2018/19:2841 (C) yrkande 16.

Tillsyn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om tillsynen över förskolan.
Jämför reservation 10 (M, SD).

Motionen

I kommittémotion 2018/19:2834 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 4 föreslår motionärerna en förbättrad tillsyn över förskolan. Den nuvarande ansvarsfördelningen av tillsynen över förskolorna bör enligt motionärerna ses över i syfte att förändra dagens kommunala ansvar och för att garantera alla barn i förskolan en förskola som präglas av lärande med en god pedagogisk verksamhet.

Bakgrund och gällande rätt

Enligt 4 kap. 2–4 §§ skollagen ska varje huvudman inom skolväsendet systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Kvalitetsarbetet ska även genomföras på enhetsnivå under medverkan av förskollärare och övrig personal. Barn i förskolan och deras vårdnadshavare ska också ges möjlighet att delta i arbetet. Det är förskolechefen (från den 1 juli 2019 rektorn) som ansvarar för att enhetens kvalitetsarbete genomförs enligt gällande regelverk. Enligt läroplanen för förskolan ska förskolans kvalitet systematiskt och kontinuerligt dokumenteras, följas upp, utvärderas och analyseras. Syftet med att utvärdera förskolans kvalitet är att få kunskap om hur den, dvs. verksamhetens organisation, innehåll och genomförande, kan utvecklas så att varje barn ges bästa möjliga förutsättningar för utveckling och lärande.

Kommuner och enskilda kan vara huvudmän för förskolan. Det är kommunen som godkänner en enskild som huvudman för en förskola och har tillsyn över fristående förskolor (dvs. förskolor med enskild huvudman), enligt 2 kap. 5–7 §§ och 26 kap. 4 § skollagen. Skolinspektionen har tillsyn över den kommunala förskolan och också över hur kommunen uppfyller sitt tillsynsansvar när det gäller fristående förskolor, i enlighet med 26 kap. 3 § skollagen.

I mars 2017 beslutade regeringen att tillsätta en utredning som fick i uppdrag att göra en bred översyn av ansvarsfördelningen och organiseringen av myndigheterna på skolområdet. Syftet är att skapa en mer ändamålsenlig myndighetsstruktur som effektivare än i dag kan bidra till en bättre skola. Utredningen har haft i uppdrag att analysera fördelningen av uppgifter mellan myndigheter och tillhörande organ på skolområdet och de ekonomiska konsekvenserna av en mer ändamålsenlig struktur med tydligare ansvarsfördelning (dir. 2017:37). Utredningen överlämnade i juni 2018 sitt

betänkande Statliga skolmyndigheter – för elever och barn i en bättre skola (SOU 2018:41) till regeringen. Betänkandet är under beredning inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

När det gäller yrkandet om förstärkt tillsyn över förskolan vill utskottet anföra följande. I enlighet med 26 kap. 4 § skollagen är det kommunen som har tillsyn över den fristående förskola som kommunen godkänt (dvs. förskolor med enskild huvudman). Vidare framgår av 26 kap. 3 § skollagen att Skolinspektionen har tillsyn över hur en kommun uppfyller sitt tillsynsansvar enligt 26 kap. 4 § skollagen. Som tidigare nämnts har Skolinspektionen gjort en kvalitetsgranskning av kommunernas tillsyn över fristående förskolor. Utskottet utgår från att resultaten från granskningen av tillsynen över förskolan kan bidra till att ytterligare förstärka kvaliteten och verksamheten inom förskolan. Vidare pågår som framgår av ovan ett arbete inom Regeringskansliet.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion 2018/19:2834 (M) yrkande 4.

Lärandet i förskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om lärandet i förskolan, jämställdhet och modersmålsstöd.

Jämför reservation 11 (M), 12 (SD), 13 (L), 14 (SD), 15 (V) och 16 (SD).

Motionerna

Lärandet i förskolan

I kommittémotion 2018/19:2835 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 23 anför motionärerna att förskolans fokus på lärande bör stärkas ytterligare och att förskolan ska omfattas av mätbara kunskapsmål.

I kommittémotion 2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 3 anfördes att den fria leken ska dominera i förskolan, men förskolan ska också vara skolförberedande med språklig, motorisk och social utveckling.

I partimotion 2018/19:2042 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 1 och 2 anför motionärerna att det lärande perspektivet i förskolan bör öka. Motionärerna vill bl.a. att alla förskolegrupper ska ledas av en högskoleutbildad förskollärare och att de flesta barn ska kunna läsandets grunder när de slutar förskolan. Detta betyder enligt motionärerna särskilt mycket för barn till utrikesfödda.

Jämställdhet

I kommittémotion 2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 1 anförs att all undervisning inom förskolan ska vara evidensbaserad och att politiska trender liksom genuspedagogik inte ska få förekomma inom förskolan.

I partimotion 2018/19:1760 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2 framförs att Skolverket bör få i uppdrag att upprätta nationell statistik över genuspedagoger samt att utarbeta råd och riktlinjer för hur genuspedagogerna ska arbeta med jämställdhetsfrågorna. Syftet är att genuspedagogernas kunskaper ska kunna utnyttjas på bästa sätt.

Modersmålsstöd

Enligt kommittémotion 2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 2 bör man slopa modersmålsundervisningen inom förskolan och i stället satsa dessa resurser på extra undervisning i svenska för barn med utländsk härkomst.

Bakgrund och gällande rätt

Lärandet i förskolan

Enligt 1 kap. 4 § skollagen ska utbildningen i förskolan syfta till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Vidare ska förskolan enligt 8 kap. 2 § stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Förskolan ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och förbereda barnen för fortsatt utbildning.

I den nya läroplanen för förskolan, som träder i kraft den 1 juli 2019, definieras begreppen utbildning och undervisning på samma sätt som i skollagen. Av läroplanen framgår bl.a. att utbildningen i förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande. I utbildningen ingår undervisning. Undervisning innebär att stimulera och utmana barnen med läroplanens mål som utgångspunkt och riktning, och syftar till utveckling och lärande hos barnen.

Jämställdhet

I läroplanen för förskolan, Lpfö 98, anges jämställdhet mellan könen som ett av de grundläggande värdena. Enligt läroplanen ska förskolan motverka traditionella könsroller och könsroller. Flickor och pojkar ska i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller. Av läroplanen framgår vidare att alla som verkar i förskolan ska hävda de grundläggande värden som anges i skollagen och läroplanen och klart ta avstånd från det som strider mot dessa

värden (avsnitt 1 Förskolans värdegrund och uppdrag, Saklighet och allsidighet).

I den nya läroplanen för förskolan, Lpfö 18, har skrivningarna om jämställdhet reviderats för att stämma överens med de andra skolformernas läroplaner. ”Flickor och pojkar” har bytts ut mot ”barn” (i grundskolans läroplan används i stället ”elever”). I Lpfö 98 står det att förskolan ska ”motverka traditionella könsmönster och könsroller”. I Lpfö 18 står det i stället i del 1 under rubriken En likvärdig utbildning att ”Förskolan har ett ansvar för att motverka könsmönster som begränsar barnens utveckling, val och lärande”.

Enligt den examensbeskrivning som tillämpas sedan hösten 2011 krävs bl.a. att studenten för att få en förskolläraexamen ska ha förmåga att beakta och förankra ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten.

Förskolans arbete med språkutveckling hos flerspråkiga barn

Av 14 § språklagen (2009:600) framgår att den som har ett annat modersmål än svenska ska ges möjlighet att utveckla och använda sitt modersmål. I 8 kap. 10 § skollagen föreskrivs att förskolan ska medverka till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. Enligt den nya läroplanen för förskolan, Lpfö 18, ska förskolan ge varje barn förutsättningar att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål, om barnet har ett annat modersmål än svenska.

Utskottets ställningstagande

Lärandet i förskolan

Det pågår ett flertal insatser som syftar till att stärka förskolan. Regeringen har bl.a. beslutat om åtgärder för en stärkt profession och för att stärka lärandet inom förskolan, exempelvis genom Läslyftet och fortbildningsinsatser inom de nationella skolutvecklingsprogrammen. Vidare beslutade regeringen i augusti 2018 om en ny läroplan för förskolan i syfte att öka kvaliteten i undervisningen i förskolan och därmed förskolans måluppfyllelse.

Utskottet är positivt till de insatser som regeringen har initierat och som syftar till att stärka lärandet i förskolan. Med hänvisning till det arbete som pågår föreslår utskottet att yrkanden om att förskolan ska omfattas av mätbara kunskapsmål och om ökat lärande i förskolan avslås. Därmed avstyrks motionerna 2018/19:380 (SD) yrkande 3, 2018/19:2042 (L) yrkandena 1 och 2 och 2018/19:2835 (M) yrkande 23.

Jämställdhet

När det gäller ett yrkande om evidensbaserad undervisning och att politiska trender och genuspedagogik inte ska få förekomma inom förskolan samt ett yrkande om genuspedagoger vill utskottet framföra följande. Enligt utskottet har frågan om jämställdhet stor betydelse i förskolans verksamhet. Vikten av

arbetet med jämställdhetsfrågor framgår också tydligt i skolans styrdokument. I läroplanen för förskolan, Lpfö 98, anges jämställdhet mellan könen som ett av de grundläggande värdena och att förskolan ska motverka traditionella könsroller. I den nya läroplanen för förskolan, som träder i kraft den 1 juli 2019, blir skrivningarna om jämställdhet än tydligare.

Utskottet anser att förskolan har en viktig roll när det gäller att främja jämställdhet mellan könen. Inte minst är det viktigt att förskollärare och annan personal har den insikt och den kunskap som krävs för att kunna bemöta barnen på ett jämställt sätt och ur ett jämställdhetsperspektiv. Det är enligt 2 kap. 34 § skollagen huvudmannen som ska se till att personalen vid förskoleenheterna har nödvändiga insikter i de bestämmelser som gäller för skolväsendet. Enligt läroplanen för förskolan har förskolechefen (från den 1 juli 2019 rektorn) ett särskilt ansvar för att personalen kontinuerligt får den kompetensutveckling som krävs för att kunna utföra sina uppgifter professionellt.

Mot denna bakgrund ser utskottet inget skäl att vidta åtgärder och avstyrker motionerna 2018/19:380 av (SD) yrkande 1 och 2018/19:1760 (V) yrkande 2.

Modersmålsstöd

Enligt skollagen ska förskolan medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. Förskolan ska, enligt läroplanen för förskolan, ge varje barn förutsättningar att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål om barnet har ett annat modersmål än svenska. Utskottet ser inte skäl till att ändra i regelverket. Med hänvisning till det anförda avstyrks motionen 2018/19:380 (SD) yrkande 2.

Deltagande i förskola m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. utökad rätt till och ökat deltagande i förskola samt olika former av omsorg.

Jämför reservation 17 (M), 18 (SD), 19 (C), 20 (KD) och 21 (L).

Motionerna

Rätten till förskola m.m.

I motion 2018/19:1999 av Teresa Carvalho m.fl. (S) anförs att man bör se över alla barns rätt till förskola oavsett föräldrarnas livssituation samt att stat och kommuner bör hitta former för att aktivt söka upp och uppmuntra barn med störst behov av att delta i förskoleverksamhet.

I partimotion 2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 17 anförs att förskolans uppgift att förbereda inför skolstarten är särskilt viktig för bl.a.

barn som kommer från studieovana hem eller utsatta miljöer. Men många elever är på grund av att deras föräldrar inte arbetar utestängda från de fördelar en fungerande förskola kan ge dem. Motionärerna vill därför, när ekonomin tillåter, utöka rätten till förskola till 30 timmar i veckan för barn med föräldrar som får långvarigt försörjningsstöd eller som är arbetslösa. Motsvarande framförs i kommittémotionerna 2018/19:2760 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2 och 2018/19:2791 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1 och 2018/19:2836 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 1.

Enligt motion 2018/19:770 av Helena Bouveng (M) är det av stor vikt att så många barn som möjligt deltar i förskolans pedagogiska verksamhet och att möjligheten att erbjuda fler timmars förskola för barn vars föräldrar står utanför arbetsmarknaden bör utredas.

I kommittémotion 2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 14 framförs att motionärerna anser att den långsiktiga målsättningen bör vara en utbyggd förskola och att fler barn ska få möjlighet att delta i förskoleverksamheten, inte minst de barn som inte har samma tillgång till svenska språket i hemmet.

I partimotion 2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 19 framförs att det ska finnas en mångfald av barnomsorgsformer med olika inriktning och huvudmän. Det ställer enligt motionärerna krav på att kommunerna kan erbjuda likvärdiga villkor för alla godkända barnomsorgs- och förskoleverksamheter. Av yrkande 20 framgår att målet för motionärerna är att föräldrarna ska kunna välja den omsorg som är bäst för deras barn, att det finns olika barnomsorgsformer samt att all barnomsorg håller hög kvalitet.

I partimotion 2018/19:2042 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 3 framförs dels att rätten till förskola för barn till arbetslösa och föräldralediga ska utökas från 15 till 30 timmar per vecka, dels vikten av att det finns barnomsorg på obekvämt arbetstid för föräldrar som behöver det på grund av arbete och familjesituation.

Föräldrakooperativ

I kommittémotion 2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 8 föreslås att det utreds hur det ska bli lättare att bilda och driva förskolor som föräldrakooperativ. Motsvarande förslag finns i kommittémotion 2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 47.

Bakgrund och gällande rätt

Rätten till förskola m.m.

Barn som är bosatta i Sverige och som inte har börjat i någon utbildning för fullgörande av skolplikten ska enligt 8 kap. 3 § skollagen erbjudas förskola enligt vad som anges i 4–7 §§. Förskola behöver dock inte erbjudas under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger. I 8 kap. 5 § skollagen föreskrivs att barn från ett års ålder ska erbjudas förskola i den

omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om barnet har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt. Det kan t.ex. röra sig om barn med ett annat modersmål än svenska eller om barn i glesbygd. Ett annat exempel som nämns i förarbetena till skollagen är barn vars föräldrar deltar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller har en funktionsnedsättning som begränsar barnets fysiska eller psykiska utveckling (prop. 2009/10:165 s. 711). Även barn vars föräldrar är långtidssjukskrivna, sjuk- eller förtidspensionerade kan räknas in i gruppen. Vidare framgår av 8 kap. 6 § skollagen att barn vars föräldrar är arbetslösa eller föräldralediga för vård av annat barn fr.o.m. ett års ålder ska erbjudas förskola under minst 3 timmar per dag eller 15 timmar i veckan. Enligt 8 kap. 7 § ska barn även i andra fall än som avses i 5 och 6 §§ erbjudas förskola, om de av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av förskola. Innebörden av den sistnämnda bestämmelsen är att barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av förskola ska erbjudas förskola, oavsett om de har fyllt ett år eller inte (prop. 2009/10:165 s. 712). Dessa barns rätt gäller inte enbart tillgång till en plats utan även en verksamhet av sådan kvalitet att barnet får sitt behov av särskilt stöd tillgodosett.

Enligt 8 kap. 4 § ska barn fr.o.m. höstterminen det år barnet fyller tre år erbjudas förskola – s.k. allmän förskola som är avgiftsfri – under minst 525 timmar om året, om inte annat följer av 5–7 §§.

Av förarbetena till skollagen framgår bl.a. att mångfald och valfrihet är viktiga kvalitetsfrågor och att andra former av pedagogiska verksamheter utöver förskola och fritidshem därför bör stimuleras (prop. 2009/10:165 s. 526).

Föräldrakooperativ

Det finns både kommunala och fristående förskolor. Så kallade föräldrakooperativ omfattas av skollagens bestämmelser om fristående förskolor. Godkännande av en enskild som huvudman för en förskola handläggs enligt 2 kap. 5–7 §§ skollagen av den kommun där utbildningen ska bedrivas. Bestämmelserna om fristående förskolor finns i 8 kap. 18–24 §§ skollagen. Fristående förskolor har olika driftsformer, t.ex. aktiebolag eller kooperativ. Föräldrakooperativ drivs vanligen som ekonomiska föreningar och omfattas då av regelverket för ekonomiska föreningar. Skollagens allmänna bestämmelser om förskolan, liksom läroplanen, gäller även för förskolor med enskild huvudman.

Utskottets ställningstagande

Rätten till förskola m.m.

Utskottet vill inledningsvis understryka betydelsen av förskolans roll i att skapa likvärdiga förutsättningar inför skolstarten och uppväga skillnader i

barns olika förutsättningar. Utskottet har tidigare framhållit att forskning visar att barn som har gått i förskolan lyckas bättre i skolan än de som inte har deltagit (se t.ex. bet. 2015/16:UbU1 s. 63). Studier från bl.a. OECD visar att barn från socioekonomiskt utsatta förhållanden har mest att vinna på att delta i förskolan. Utskottet delar således de uppfattningar som kommer till uttryck i de aktuella yrkandena om att det är av stor vikt att barn deltar i förskolans verksamhet. När det gäller yrkanden om en utökad rätt till förskola, bl.a. för barn vars föräldrar lever i utanförskap eller är arbetslösa, anser utskottet att skollagens bestämmelser om erbjudande av förskola är väl avvägda. Alla barn som är bosatta i Sverige ges möjlighet att delta i den svenska förskolan.

När det gäller frågan om mångfald av barnomsorgsformer delar utskottet uppfattningen som kommer till uttryck i förarbetena till skollagen om att mångfald och valfrihet är viktiga kvalitetsfrågor. Utskottet anser att skollagen ger goda förutsättningar för såväl förskola som andra former av pedagogisk verksamhet.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 2018/19:770 (M), 2018/19:1999 (S), 2018/19:2042 (L) yrkande 3, 2018/19:2760 (M) yrkande 2, 2018/19:2791 (M) yrkande 1, 2018/19:2836 (M) yrkande 1, 2018/19:2841 (C) yrkande 14, 2018/19:2918 (M) yrkande 17 och 2018/19:2997 (KD) yrkandena 19 och 20.

Föräldrakooperativ

När det gäller förslag om att det ska bli lättare att bedriva föräldrakooperativ påminner utskottet om att dessa omfattas av skollagens bestämmelser om fristående förskolor. Utskottet ser inget skäl att ändra i gällande regelverk. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionerna 2018/19:380 (SD) yrkande 8 och 2018/19:1639 (SD) yrkande 47.

Annan pedagogisk verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om pedagogisk omsorg, öppna förskolor och omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds.

Jämför reservation 22 (SD), 23 (KD), 24 (SD), 25 (KD) och 26 (V).

Motionerna

Pedagogisk omsorg

I motion 2018/19:1053 av Mats Wiking (S) anförts att det bör övervägas om pedagogisk utbildning eller vidimerad erfarenhet av arbete med barn i

förskoleålder ska vara ett krav för att bedriva pedagogisk omsorg i hemmet samt om det ska ställas krav på att anordnaren behärskar det svenska språket.

I kommittémotion 2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 13 framförs att motionärerna vill öka möjligheterna att aktivt arbeta med informationskampanjer om möjligheten att välja pedagogisk omsorg och att arbeta som dagbarnvårdare. Vidare anför motionärerna att nationella riktlinjer för dagbarnvårdare ska upprättas som tar fasta på att dagbarnvårdare ska erbjudas likvärdiga möjligheter. Ett liknande förslag om nationella riktlinjer för dagbarnvårdare framförs även i kommittémotion 2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 46.

I partimotion 2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 27 anförts att det finns risk för att förskolan prioriteras högre än principen om att erbjuda barnomsorg i enlighet med föräldrarnas önskemål och barnens behov och att familjedaghemmen därför bör uppvärderas. I yrkande 28 föreslås en skärpning av skollagen så att det införs en skyldighet för kommunerna att erbjuda familjedaghem (pedagogisk omsorg) för de föräldrar som så önskar. Vidare i samma motion föreslås i yrkande 29 att det ska göras en kartläggning i syfte att öka antalet familjedaghem. Motsvarande förslag finns även i kommittémotion 2018/19:2893 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 43.

Öppna förskolor

I kommittémotion 2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 49 föreslås att en utredning ska genomföras om behov av och efterfrågan på öppna förskolor.

I partimotion 2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 30 anförts att antalet öppna förskolor och familjecentraler bör öka. Motsvarande förslag framförs i kommittémotion 2018/19:2893 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 44.

Omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds

I motion 2018/19:1974 av Hillevi Larsson m.fl. (S) anförts att regeringen bör överväga en översyn av regelverket för barnomsorg på obekvämt arbetstid och vilket ansvar staten respektive kommunerna bör ha för att tillgodose behovet.

Enligt motion 2018/19:1977 av Teresa Carvalho och Johanna Haraldsson (båda S) bör regeringen överväga en översyn av hur en tydligare reglering av kommunernas ansvar att tillhandahålla barnomsorg på obekvämt arbetstid skulle kunna se ut och hur det ökade ekonomiska åtagandet som det utvidgade ansvaret skulle kunna medföra lämpligen kan fördelas mellan stat och kommun.

I motion 2018/19:2180 av Saila Quicklund (M) anförts att kommunerna bör få större möjligheter att erbjuda barnomsorg på obekvämt arbetstid.

Bakgrund och gällande rätt

Annan pedagogisk verksamhet

I 25 kap. skollagen finns bestämmelser för annan pedagogisk verksamhet, som omfattar

- pedagogisk omsorg, som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem (2 §)
- öppen förskola (3 §)
- öppen fritidsverksamhet (4 §)
- omsorg under tid när förskola eller fritidshem inte erbjuds (5 §)
- annan pedagogisk verksamhet på nationella minoritetsspråk (5 a §).

Dessa verksamheter är inte en del av skolväsendet, men 25 kap. 6–9 §§ skollagen innehåller bestämmelser om de krav som finns på verksamheterna och 25 kap. 10–16 §§ regler om bidrag.

Pedagogisk omsorg

Den 1 juli 2009 ersattes begreppet familjedaghem med pedagogisk omsorg i skollagen (prop. 2008/09:115, bet. 2008/09:UbU11, rskr. 2008/09:220). Pedagogisk omsorg kan bedrivas i kommunal eller enskild regi och erbjuds som alternativ till förskola eller fritidshem för barn i åldern 1–12 år. Pedagogisk omsorg kan t.ex. vara verksamhet där barn tas om hand i personalens eget hem eller olika flerfamiljslösningar. Pedagogisk omsorg kan även bedrivas i en särskild lokal. Verksamheten ska stimulera barns utveckling och lärande och utformas så att den förbereder barnen för fortsatt lärande. Förskolans läroplan ska vara vägledande för pedagogisk omsorg. Det innebär att läroplanen inte är bindande för verksamheten men att verksamheten kan tillämpa de delar i läroplanen som är lämpliga utifrån verksamhetens förutsättningar.

I enlighet med 25 kap. 2 § skollagen ska kommunerna sträva efter att erbjuda pedagogisk omsorg i stället för förskola eller fritidshem om barnets vårdnadshavare önskar det. Kommunen ska ta skäligen hänsyn till föräldrarnas önskemål om verksamhetsform för sina barn (prop. 2009/10:165 s. 526–528).

Enligt 29 kap. 19 § skollagen ska kommunen informera vårdnadshavare om bl.a. utbildning i förskolor och om sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. och som erbjuds i eller av kommunen. Kommunen ska även informera om möjligheten för enskilda att bedriva förskola, fritidshem eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. med bidrag från hemkommunen.

Av Skolverkets allmänna råd om pedagogisk omsorg (SKOLFS 2012:90), som utgår från skollagen, framgår bl.a. att kommunen i sin information om verksamhetsformen pedagogisk omsorg bör klargöra skillnader gentemot skolformen förskola och verksamhetsformen fritidshem samt informera om att pedagogisk omsorg kan bedrivas i olika former (s. 35–36).

I pedagogisk omsorg deltar framför allt de yngre barnen. I takt med att en allt större andel barn går i förskolan har andelen barn i pedagogisk omsorg minskat. Andelen av alla barn i åldern 1–5 år som var inskrivna i pedagogisk

omsorg var 1,8 procent under 2017. Andelen har stadigt minskat under flera år. Fem år tidigare uppgick andelen till 2,9 procent. Antalet barn som hösten 2017 var inskrivna i pedagogisk omsorg var ca 11 600, att jämföra med ca 18 000 hösten 2012 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 16 s. 75).

Inom ramen för Skolinspektionens uppdrag att under 2015–2017 granska förskolors kvalitet och måluppfyllelse har inspektionen granskat verksamheten inom pedagogisk omsorg. Granskningen visade bl.a. att barnen i de flesta verksamheter erbjuds en god verksamhet där de ges omsorg och trygghet och på så vis även förutsättningar att lära och utvecklas. I vissa av de besökta verksamheterna var bilden dock inte lika positiv. Granskningen observerade några fall av torftiga lärandemiljöer, verksamheter där dagbarnvårdare i liten utsträckning stöttar och stimulerar barnens lek, kreativitet och språkutveckling. I granskningen diskuterades också begränsningar i verksamhetsformen såsom mindre tillgång till pedagogisk kompetens, lärmiljöer och pedagogiskt material. Skolinspektionen underströk vikten av att de kommuner som erbjuder pedagogisk omsorg tydligt informerar om verksamhetsformen så att föräldrar får möjlighet att överväga de olika alternativ som finns – detta för att den grundläggande idén om ett bredare utbud av verksamheter samt en större flexibilitet och valfrihet för föräldrar ska infrias. Samtliga huvudmän, såväl kommuner som enskilda huvudmän (personer och bolag), måste enligt inspektionen i större utsträckning – än vid tiden för granskningen – följa upp och säkerställa att barnen som är inskrivna i pedagogisk omsorg får en god verksamhet. (Skolinspektionen, Barnens lärande i pedagogisk omsorg Den lilla gruppens möjligheter och begränsningar, 2016, dnr 400-2015:3323.)

Pågående utredning

Den 30 augusti 2018 beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredare (dir. 2018:102 Stärkt kvalitet och likvärdighet i fritidshem och pedagogisk omsorg) med uppdrag att bl.a.

- kartlägga och analysera om pedagogisk omsorg stimulerar barns utveckling och lärande i tillräcklig grad och om den förbereder barnen för fortsatt lärande
- jämföra pedagogisk omsorg och förskola och analysera om verksamhetsformerna ger barn likvärdiga förutsättningar inför start i förskoleklass
- utifrån dessa analyser vid behov lämna förslag på hur barns likvärdiga förutsättningar inför start i förskoleklass kan främjas
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2019.

Öppna förskolor

En kommun får anordna öppen förskola som komplement till förskola och pedagogisk omsorg (25 kap. 3 § skollagen). Öppna förskolan ska erbjuda barn en pedagogisk verksamhet i samarbete med de vuxna som följer med samtidigt som de vuxna ges möjlighet till social gemenskap. Verksamheten vänder sig till barn och föräldrar som är hemma på dagarna, t.ex. under föräldradedigheten. Öppna förskolan är en frivillig verksamhet för kommunerna.

Omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds

I 25 kap. 5 § skollagen föreskrivs att kommunerna ska sträva efter att erbjuda omsorg för barn under tid när förskola inte erbjuds i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete och familjens situation i övrigt. Det finns emellertid inte en skyldighet för kommunerna att erbjuda omsorg på obekvämtid. Statsbidrag lämnas enligt förordningen (2012:994) om statsbidrag för omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds. Syftet med statsbidraget är enligt 1 § att stimulera kommunerna att i ökad utsträckning erbjuda omsorg under kvällar, nätter och helger. Statsbidrag lämnas enligt 2 § för ett kalenderår i sänder i mån av tillgång på medel.

Hösten 2017 var ca 5 650 barn i åldern 1–12 år inskrivna i omsorg under obekvämtid, dvs. vardagar mellan klockan 19–06 och på helger. Detta innebär en ökning under den senaste tioårsperioden. Drygt 3 580 barn var inskrivna i omsorg under obekvämtid 2007. Hösten 2017 erbjöd 207 kommuner sådan omsorg, vilket är en ökning med 62 procent jämfört med 2007 då 128 kommuner erbjöd denna form av omsorg (prop. 2018/19:1 utg.omr. 16 s. 76).

Utskottets ställningstagande

Pedagogisk omsorg

Utskottet vill inledningsvis understryka att all pedagogisk verksamhet måste hålla hög kvalitet och leva upp till skollagens mål. Det är också enligt utskottet viktigt att de kommuner som erbjuder pedagogisk omsorg tydligt informerar om verksamhetsformen så att föräldrarna får möjlighet att överväga de olika alternativ som finns.

Ett flertal motionsyrkanden handlar om en ökad tillgång till pedagogisk omsorg, bl.a. att familjedaghemmen bör uppvärderas, att kommunerna ska ha en skyldighet att erbjuda pedagogisk omsorg, ökade möjligheter att aktivt arbeta med informationskampanjer om möjligheten att välja pedagogisk omsorg och att det bör utredas varför antalet s.k. dagbarnvårdare minskar. Det finns även ett yrkande om höjda krav på den som ska bedriva pedagogisk omsorg i hemmet. När det gäller dessa frågor noterar utskottet den kvalitetsgranskning av den pedagogiska omsorgen som Skolinspektionen genomfört och som beskrivits ovan (dnr 402015:3323). Granskningen visade

bl.a. att barnen i de flesta verksamheterna erbjuds en god verksamhet där de ges omsorg och trygghet och på så vis även förutsättningar att lära och utvecklas. Granskningen visar dock även att det finns utvecklingsbehov inom den pedagogiska omsorgen. Vidare vill utskottet hänvisa till den pågående utredningen (dir. 2018:102) med uppdrag att bl.a. jämföra pedagogisk omsorg och förskola och analysera om verksamhetsformerna ger barn likvärdiga förutsättningar inför starten i förskoleklass. Utifrån dessa analyser ska utredningen vid behov lämna förslag på hur barns likvärdiga förutsättningar inför starten i förskoleklass kan främjas.

Utskottet ser inga skäl att föregripa den pågående utredningen och avstyrker därför motionerna 2018/19:380 (SD) yrkande 13, 2018/19:1053 (S), 2018/19:1639 (SD) yrkande 46, 2018/19:2893 (KD) yrkande 43 och 2018/19:2997 (KD) yrkandena 27–29.

Öppna förskolor

När det gäller yrkanden om behovet av fler öppna förskolor samt att en utredning genomförs om behov av och efterfrågan på öppna förskolor vill utskottet påminna om att det är frivilligt för en kommun att anordna öppen förskola som komplement till förskola och pedagogisk omsorg. Hösten 2017 fanns det totalt 485 öppna förskolor i landet. Antalet öppna förskolor har under den senaste tioårsperioden varierat mellan 439 och 494 enheter. Öppna förskolor erbjöds i 213 kommuner 2017. Det är fler kommuner än någon gång under den senaste tioårsperioden, med undantag för 2016 då antalet var 215 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 16 s. 75).

Utskottet ser mycket positivt på den verksamhet som öppna förskolor bedriver men ser inget behov av att vidta några åtgärder. Mot denna bakgrund avstyrks motionerna 2018/19:1639 (SD) yrkande 49, 2018/19:2893 (KD) yrkande 44 och 2018/19:2997 (KD) yrkande 30.

Omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds

I ett modernt samhälle bör det enligt utskottet finnas tillgänglig barnomsorg av god kvalitet på de tider när föräldrarna faktiskt arbetar. Antalet kommuner som erbjuder omsorg under kvällar, nätter och helger fortsätter att öka. Utskottet finner denna utveckling positiv, inte minst ur jämställdhetssynpunkt i och med att denna omsorg förbättrar i synnerhet kvinnors möjlighet att förvärvsarbeta. Utskottet vill framhålla att regeringen sedan 2014 har prioriterat och gjort satsningar på denna verksamhet (se bl.a. prop. 2014/15:1, prop. 2015/16:1, prop. 2016/17:1). Utskottet vill även påminna om att statsbidrag lämnas enligt förordningen (2012:994) om statsbidrag för omsorg under tid när förskola eller fritidshem inte erbjuds. Syftet med statsbidraget är att stimulera kommunerna att i ökad omfattning erbjuda sådan omsorg. Mot bakgrund av detta och den positiva utveckling som pågår avstyrker utskottet motionerna 2018/19:1974 (S), 2018/19:1977 (S) och 2018/19:2180 (M).

Barnomsorgspengen m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att vidareutveckla och förändra regelverket för den s.k. barnomsorgspengen.

Jämför reservation 27 (SD) och 28 (KD).

Motionerna

Enligt motion 2018/19:1638 av John Weinerhall (M) bör regeringen överväga att utreda hur ett konkurrensneutralt barnomsorgssystem med barnomsorgspeng kan införas och även öka självfinansieringsgraden.

I kommittémotion 2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 12 framför motionärerna att man bör utreda möjligheten för anhöriga att efter prövning och mot ersättning kunna arbeta som dagmamma. Motionärerna anför att vissa barns behov av närhet och trygghet gör att exempelvis mor- och farföräldrar kan vara ett lämpligt alternativ i stället för förskola. Valfrihet är viktigt när man ska finna det bästa omsorgsalternativet för varje barn. Liknande förslag framförs i kommittémotion 2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 10 och kommittémotion 2018/19:1640 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 10. Därtill anføres att barnomsorgspengen ska kunna beviljas till föräldrar med barn i åldern 1–3 år, som själva vill ansvara för omsorgen om sina egna barn i hemmet. Motionärerna anser att en lämplig miniminivå är 6 000 kronor i månaden men att det ska ges utrymme till varje kommun att avgöra om bidraget ska vara större.

Enligt partimotion 2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 21 behövs bättre information till föräldrarna om barnomsorgspengen och hur den kan användas. Kommunernas skyldighet att informera om barnomsorgspengen behöver därför skärpas. Vidare anføres i yrkande 22 att bestämmelsen i skollagen (25 kap. 10 §) som innebär att kommunen får neka att betala barnomsorgspeng med hänvisning till ”påtagliga negativa följder för kommunens motsvarande verksamhet” bör tas bort.

I motion 2018/19:2467 av Mikael Oscarsson (KD) anføres att det bör införas en barnomsorgspeng för föräldrar som inte vill välja förskola eller annan offentligt finansierad barnomsorg för sina barn.

Bakgrund och gällande rätt

Bidrag för pedagogisk omsorg som erbjuds istället för förskola eller fritidshem

Sedan den 1 juli 2009 är kommunerna skyldiga att förutom till förskolor och fritidshem även lämna bidrag till godkända former av pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem, den s.k. barnomsorgspengen (prop. 2008/09:115, bet. 2008/09:UbU11, rskr. 2008/09:220). Bidraget regleras i 25 kap. 10–16 §§ skollagen. I 25 kap. 10 § skollagen föreskrivs bl.a. att den kommun där en enskild bedriver pedagogisk omsorg efter ansökan ska besluta att huvudmannen har rätt till bidrag om

1. huvudmannen har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för motsvarande offentlig verksamhet
2. verksamheten inte innebär påtagliga negativa följder för kommunens motsvarande verksamhet
3. verksamheten är öppen för alla barn som en kommun ska sträva efter att erbjuda motsvarande verksamhet (med ett visst undantag)
4. avgifterna inte är oskäligt höga.

Kommunen får besluta att en huvudman har rätt till bidrag trots att villkoret i första stycket 3 inte är uppfyllt, om det finns skäl med hänsyn till verksamhetens särskilda karaktär.

Det kommunala bidraget följer barnet till den verksamhet som föräldrarna själva väljer. Syftet med bidraget är att öka föräldrarnas valfrihet och möjlighet att välja olika former av pedagogiska verksamheter för sina barn (prop. 2008/09:115 s. 17). Föräldrar vars barn är berättigade till en plats i kommunal förskola, fritidshem eller pedagogisk omsorg kan välja en plats i en verksamhet med en enskild huvudman.

När det gäller bidrag till pedagogisk omsorg, t.ex. familjedaghem, där dagbarnvårdarens egna barn ingår i barngruppen, får bidrag inte lämnas för fler av dagbarnvårdarens egna barn än de andra barn som har tagits emot. Som exempel kan anges att, om en förälder själv driver ett familjedaghem och där tar hand om två egna barn, måste familjedaghemmet ta emot två barn från andra familjer för att få bidrag för de båda egna barnen (prop. 2008/09:115 s. 31 f.).

Utskottets ställningstagande

När det gäller yrkanden om att utveckla den s.k. barnomsorgspengen ser utskottet inga skäl att tillstyrka förslag om att se över möjligheten att låta anhöriga mot ersättning stå för viss barnomsorg. Det finns redan i dag ett regelverk som ger personer, anhöriga eller inte, möjlighet att bedriva godkända former av pedagogisk omsorg. När det gäller bidrag till pedagogisk omsorg, t.ex. familjedaghem där dagbarnvårdarens egna barn ingår i barngruppen, får bidrag lämnas för vård av egna barn om de inte är fler än andras barn.

När det gäller frågan om bättre information till föräldrarna om barnomsorgsavgiften hänvisar utskottet till 29 kap. 19 § skollagen som anger att kommunen ska informera vårdnadshavare om bl.a. sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen och som erbjuds i eller av kommunen. Utskottet ser heller inga skäl att föreslå ändringar i bestämmelsen i 25 kap. 10 § skollagen som föreskriver under vilka förutsättningar en enskild som bedriver pedagogisk omsorg har rätt till bidrag. Därmed avstyrks motionerna 2018/19:380 (SD) yrkande 12, 2018/19:1638 (M), 2018/19:1639 (SD) yrkande 10, 2018/19:1640 (SD) yrkande 10, 2018/19:2467 (KD) och 2018/19:2997 (KD) yrkandena 21 och 22.

Reservationer

1. Förskolans inriktning, punkt 1 (SD)

av Robert Stenkvist (SD), Michael Rubbestad (SD) och Jörgen Grubb (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 9 och avslår motionerna

2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 17,

2018/19:2842 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkande 15 och

2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 13.

Ställningstagande

Många barn med utländsk härkomst växer upp i våra utsatta områden utan att ta del av den svenska kulturen, våra svenska värderingar och vårt sätt att leva. De växer kanske upp med hederskultur och andra värderingar vi i vårt land inte accepterar. För både flickor och pojkar kan det senare i livet föra med sig stora problem och stort lidande, som t.ex. hedersproblematiken eller föreställningen att kvinnor inte ska delta i arbetslivet. För att motverka denna tendens, som utan tvivel ligger för handen i många av våra utsatta områden, vill vi att de barn som växer upp i utsatta områden med två utländska föräldrar från tre års ålder obligatoriskt ska gå i förskola.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

2. Förskolans inriktning, punkt 1 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 17 och

2018/19:2842 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkande 15 och avslår motionerna

2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 9 och

2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 13.

Ställningstagande

Centerpartiet anser att förskoleverksamheten kan nyttjas ännu bättre som integrationsmotor genom att erbjuda sfi-undervisning i anknytning till förskolan. På integrationsförskolan är barnet på förskoleverksamhet medan föräldern är på sfi-utbildning i anslutning till förskolan. Syftet är att uppmuntra de som i dag stannar hemma att i stället läsa på sfi genom att göra det enkelt och lättillgängligt, vilket underlättar integrationen för både föräldrar och barn. Hur integrationsförskolan implementeras i detalj runt om i landet skulle vara upp till respektive kommun men bygga på de goda exempel som redan finns.

Regeringen bör se över möjligheterna att utveckla och införa integrationsförskolor.

3. Förskolans inriktning, punkt 1 (L)

av Roger Haddad (L) och Mats Persson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 13 och avslår motionerna

2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 9,

2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 17 och

2018/19:2842 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkande 15.

Ställningstagande

Förskolan är bra för alla barns lärande och språkutveckling. Den fyller en särskilt viktig roll för de barn som inte talar svenska och som inte heller har föräldrar som är svensktalande. Barn som gått i förskolan och fått bättre språkutveckling har lättare att klara skolan. Dessutom kan barnens deltagande i förskolan ha en positiv effekt på nyanländas, särskilt kvinnors, möjligheter att få jobb.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt det som anförs ovan.

4. Obligatorisk språkförskola , punkt 2 (M, SD, KD)

av Kristina Axén Olin (M), Maria Stockhaus (M), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Robert Stenkvist (SD), Jimmy Loord (KD), Michael Rubbestad (SD) och Jörgen Grubb (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 10,

2018/19:2836 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 2 och

2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 14.

Ställningstagande

Förskolan fyller en särskilt viktig roll för de barn som inte talar svenska eller som inte har föräldrar som är svensktalande. Vi föreslår därför att obligatorisk språkförskola för nyanländas barn ska införas, så att inga barn börjar grundskolan utan att kunna svenska.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

5. Kvalitet i förskolan, punkt 3 (M)

av Kristina Axén Olin (M), Maria Stockhaus (M) och Marie-Louise Hänel Sandström (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2834 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkandena 3 och 5 samt avslår motionerna

2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 5, 6 och 11,

2018/19:1975 av Lars Mejern Larsson och Mikael Dahlqvist (båda S) yrkande 1,

2018/19:2301 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 4,

2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 16,

2018/19:2893 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 38 och
2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 24.

Ställningstagande

När barn lämnar förskoleverksamheten för nästa skolform är det viktigt att överlämningen är metodisk för att garantera att de nya lärarna redan från dag ett känner till barnets behov och förutsättningar. Därför bör regeringen ge Skolverket i uppdrag att ta fram stöd för att kvalitetssäkra överlämningen.

6. Kvalitet i förskolan, punkt 3 (SD)

av Robert Stenkvisst (SD), Michael Rubbestad (SD) och Jörgen Grubb (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 5, 6 och 11 samt avslår motionerna

2018/19:1975 av Lars Mejern Larsson och Mikael Dahlqvist (båda S) yrkande 1,

2018/19:2301 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 4,

2018/19:2834 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkandena 3 och 5,

2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 16,

2018/19:2893 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 38 och

2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 24.

Ställningstagande

Vi vill utöka möjligheterna till heltidsanställning för förskolepersonal. Att kunna arbeta heltid är en viktig fråga främst för kvinnor och en jämlikhetsfråga. Genom att ge utökade möjligheter till heltid för förskolepersonal ökar vi antalet arbetstimmar och personaltätheten inom förskolan.

Vidare vill vi ålägga Skolverket och SKL att utforma nationella riktlinjer med krav på kommunerna att vidta sanktioner mot de förskolor som inte följer skollagens bestämmelser om kompetens.

Därtill vill vi att alla som anställs i våra förskolor ska tala godkänd svenska för att få anställning. Språket är den enskilt viktigaste faktorn för lyckad integration av de med utländska föräldrar. Utan ett godtagbart språk är chanserna att lyckas i samhället, skaffa sig ett bra arbete och klara av allt som vi förväntas klara i vårt moderna samhälle omöjliga. Det är inte möjligt att

integreras och bli en nyttig samhällsmedborgare utan att kunna god svenska. Inte heller är det möjligt att själv ta sig ur det utanförskap som många barn i våra utsatta områden lever i. Därför vill vi att samtalsspråket på våra förskolor är svenska.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt det som anförs ovan.

7. Kvalitet i förskolan, punkt 3 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 16 och avslår motionerna

2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 5, 6 och 11,

2018/19:1975 av Lars Mejern Larsson och Mikael Dahlgvist (båda S) yrkande 1,

2018/19:2301 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 4,

2018/19:2834 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkandena 3 och 5,

2018/19:2893 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 38 och

2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 24.

Ställningstagande

Resursfördelningen bör ses över och systemet med maxtaxa i förskolan behöver reformeras för att ge större frihet åt kommunerna att bestämma över avgiftsnivåerna. En viss höjning av maxtaxan skapar utrymme för satsningar på såväl utbyggnad av förskolan som mer pedagogik och minskade barngrupper.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

8. Kvalitet i förskolan, punkt 3 (KD)

av Jimmy Loord (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2018/19:2893 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 38 och
2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 24 och
avslår motionerna
2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 5, 6 och 11,
2018/19:1975 av Lars Mejern Larsson och Mikael Dahlqvist (båda S) yrkande
1,
2018/19:2301 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 4,
2018/19:2834 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkandena 3 och 5 samt
2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 16.

Ställningstagande

Den allvarliga utvecklingen med stora barngrupper måste brytas. Föräldrar ska kunna känna sig trygga med att det finns tid och en famn att krypa upp i för deras tvååring. Förskolepersonalen ska kunna känna sig trygga med att de ska få goda förutsättningar för att utföra sitt fantastiska arbete. Vidare har barngruppernas storlek betydelse för barns utveckling och lärande.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt det som anförs ovan.

9. Matkvalitet i förskolan, punkt 4 (SD)

av Robert Stenkvist (SD), Michael Rubbestad (SD) och Jörgen Grubb (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 4 och
2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 45.

Ställningstagande

Matkvaliteten är oerhört viktig för såväl vuxna som förskolebarn. God matkvalitet påverkar vårt mående och vår prestation genom hela livet. Matkvaliteten påverkar dessutom utvecklingen av barns hälsa och fysiska mognad. Inte minst viktigt är att vårt val av mat påverkar miljön och vårt öppna landskap. För att få bästa möjliga matkvalitet vill vi inrätta ett stimulansbidrag för att bygga om mottagningskök till tillagningskök, där maten tillagas på plats. Helst ska inga halvfabrikat användas i skolköken, utan närodlade råvaror ska tillagas på plats. På så sätt får vi en matkvalitet som kan mäta sig med de bästa skolköken i Europa.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

10. Tillsyn, punkt 5 (M, SD)

av Kristina Axén Olin (M), Maria Stockhaus (M), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Robert Stenkvist (SD), Michael Rubbestad (SD) och Jörgen Grubb (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2834 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 4.

Ställningstagande

I dag har Skolinspektionen i uppdrag att inspektera kommunala förskolor men inte fristående förskolor. De fristående förskolorna inspekteras av kommunerna själva. Skolinspektionen har konstaterat att denna ansvarsfördelning av tillsynen av förskolorna inte fungerar.

Alla barn i förskolan ska garanteras en förskola som präglas av lärande med en god pedagogisk verksamhet. Vi vill att dagens ansvarsfördelning av tillsynen över förskolorna ska ses över i syfte att förändra dagens kommunala ansvar för tillsynen över de fristående förskolorna.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

11. Lärandet i förskolan, punkt 6 (M)

av Kristina Axén Olin (M), Maria Stockhaus (M) och Marie-Louise Hänel Sandström (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2835 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 23 och
avslår motionerna
2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 3 och
2018/19:2042 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Förskolan har stor betydelse för barns chanser att lyckas senare i livet. Dagens förskola bör ha höga ambitioner för att ge barnen pedagogisk utveckling och en bra kunskapsmässig grund att stå på inför skolstarten.

Förskolans nya läroplan tog steg för att ge förskolan ett större fokus på lärande och ett minskat fokus på barnpassning. Vi vill att förskolans fokus på lärande stärks ytterligare och att förskolan ska omfattas av mätbara kunskapsmål.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt det som anförs ovan.

12. Lärandet i förskolan, punkt 6 (SD)

av Robert Stenkvist (SD), Michael Rubbestad (SD) och Jörgen Grubb (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 3 och
avslår motionerna

2018/19:2042 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 1 och 2 samt

2018/19:2835 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 23.

Ställningstagande

Självklart ska den fria leken dominera verksamheten inom förskolan. I den fria leken tränar sig barnen på social kompetens, samarbete, kreativitet och initiativförmåga. Barnen måste känna att tiden i förskolan är rolig och stimulerande, men vi anser att förskolan också ska vara skolförberedande med språklig och motorisk stimulering. Att förskolebarnen utvecklar sin språkliga förmåga är grundläggande för en lyckad skolstart. Även andra mycket viktiga skolförberedande inslag som att sitta still, bygga med olika material och enklare räkneövningar ska vara återkommande inslag i förskolans verksamhet.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt det som anförs ovan.

13. Lärandet i förskolan, punkt 6 (L)

av Roger Haddad (L) och Mats Persson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2042 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna

2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 3 och

2018/19:2835 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 23.

Ställningstagande

Inget är viktigare än att alla barn får en bra start i livet. Förskolan ska erbjuda barn en trygg omsorg och är också viktig för att stimulera barns utveckling. Det ger den enskilda människan större chanser att lyckas senare i livet, utjämnar livschanser mellan elever med olika bakgrund och ökar likvärdigheten. Förskolans kompensatoriska uppdrag ska stärkas och resurser ska, liksom i skolan, fördelas utifrån behov.

Liberalerna anser att förskolan ska ha ett pedagogiskt uppdrag och ett lärande perspektiv samt vara lättillgänglig för alla. Samtliga förskolegrupper ska ledas av en högskoleutbildad förskollärare som har det pedagogiska ansvaret.

Förskolan ska förbereda barnen för skolan. Målet är att alla barn ska ha läsandets grunder när de slutar förskolan. Grunden till barns senare läsvanor läggs redan innan de börjar skolan. Detta betyder särskilt mycket för barn till utrikesfödda. Deras språkutveckling går snabbare och de klarar grundskolan bättre om de går i förskolan.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt det som anförs ovan.

14. Jämställdhet, punkt 7 (SD)

av Robert Stenkvisst (SD), Michael Rubbestad (SD) och Jörgen Grubb (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 1 och
avslår motion
2018/19:1760 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

All undervisning och planerad verksamhet ska vara evidensbaserad eller åtminstone inte strida mot tillgänglig evidens och beprövad erfarenhet. Det innebär att vi inte vill att förskolan bedriver genusstyrande verksamhet. Det innebär självklart inte att vi ska tvinga in barn i könsstereotyper utan att vi låter barn utvecklas i den riktning som faller dem naturligt. Inte heller ska politiska trender eller aktuella flugor få genomslag i förskolepedagogiken. Partipolitik ska utövas i de demokratiska arenor vi har för detta, vilket inte är landets förskolor.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt det som anförs ovan.

15. Jämställdhet, punkt 7 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:1760 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2 och
avslår motion
2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

För att jämställdhetsarbetet ska vara framgångsrikt måste det finnas med i hela verksamheten i förskolan. Varje anställd måste få tillräcklig kunskap och medvetenhet om hur det egna förhållningssättet och den pedagogiska verksamheten påverkar ur jämställdhetssynpunkt. Genuspedagogerna skulle kunna ha en viktig del i detta arbete men för att dessa ska få möjlighet att nå alla anställda krävs att de är fler. En annan förutsättning för att genuspedagogernas kompetens ska kunna tas till vara är att de har tillräckligt med tid och resurser till sitt förfogande.

För att genuspedagogernas kunskaper ska kunna utnyttjas på bästa sätt bör regeringen ge Skolverket i uppdrag att utarbeta råd och riktlinjer för hur de ska arbeta med jämställdhetsfrågorna. Skolverket bör dessutom få i uppdrag att upprätta nationell statistik över genuspedagoger, då sådan saknas.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

16. Modersmålsstöd, punkt 8 (SD)

av Robert Stenkvist (SD), Michael Rubbestad (SD) och Jörgen Grubb (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen ska slopa modersmålsundervisningen inom förskolan och i stället satsa dessa resurser på extra undervisning i svenska för barn med utländsk härkomst.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

17. Deltagande i förskola m.m., punkt 9 (M)

av Kristina Axén Olin (M), Maria Stockhaus (M) och Marie-Louise Hänel Sandström (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2018/19:2760 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2,
2018/19:2791 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1,
2018/19:2836 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 1 och
2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 17,
bifaller delvis motion
2018/19:2042 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 3 och
avslår motionerna
2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 8,
2018/19:770 av Helena Bouveng (M),

2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 47,
2018/19:1999 av Teresa Carvalho m.fl. (S),
2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 14 och
2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkandena 19 och 20.

Ställningstagande

Alla barn i Sverige ska ha tillgång till en bra förskola oavsett var i landet man bor. Förskolan är också särskilt betydelsefull för att motverka det nya utanförskapet som växer fram, som ofta börjar med att unga tidigt halkat efter i skolan. För barn som har halkat efter eller är i riskzonen har insatser visat sig ge större effekt ju tidigare de genomförs. Förskolans uppgift att förbereda inför skolstarten är därmed särskilt viktig för barn som kommer från studieovana hem eller utsatta miljöer. Förskolan kan även spela en stor roll för barnens möjligheter att tidigt lära sig svenska. Men många elever är på grund av att deras föräldrar inte arbetar utestängda från de fördelar en fungerande förskola kan ge dem. Vi vill därför, när ekonomin tillåter, utöka rätten till förskola till 30 timmar i veckan för barn med föräldrar som får långvarigt försörjningsstöd eller som är arbetslösa.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt det som anförs ovan.

18. Deltagande i förskola m.m., punkt 9 (SD)

av Robert Stenkvist (SD), Michael Rubbestad (SD) och Jörgen Grubb (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 8 och
2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 47 och
avslår motionerna
2018/19:770 av Helena Bouveng (M),
2018/19:1999 av Teresa Carvalho m.fl. (S),
2018/19:2042 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 3,
2018/19:2760 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2,
2018/19:2791 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1,
2018/19:2836 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 1,
2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 14,
2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 17 och
2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkandena 19 och 20.

Ställningstagande

En föräldrakooperativdriven förskola innebär att föräldrarna går samman och bildar en ekonomisk förening. Föräldrarna får på detta vis ett större ansvar för driften än i exempelvis kommunala eller bolagsägda förskolor. År 2013 presenterades en utredning om ägarstrukturen inom skolväsendet samt övriga frågor om villkor och regler för fristående skolor (SOU 2013:56). I ett remissvar till utredningen framhöll Arbetsgivarföreningen för kooperativa och idéburna företag och organisationer (KFO) att det är nödvändigt att ”bättre ta hänsyn till de små friskolornas och de föräldrakooperativa skolornas förutsättningar. Till exempel är det viktigt att inte belasta skolorna med för mycket administration.” En övervägande positiv bild ges av förekomsten av föräldrakooperativ. En rimlig förklaring till att det inte finns fler föräldrakooperativ är att driften av dessa innebär mer arbete för föräldrarna.

Vi föreslår att regeringen tillsätter en utredning som klarlägger på vilket sätt fler föräldrakooperativ kan bildas och drivas. Bland annat måste det gå att bilda och driva kooperativ med en minskad arbetsbelastning och mindre administration för ägarna, utan att för den skull minska kraven på kvalitet eller säkerhet.

19. Deltagande i förskola m.m., punkt 9 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 14 och avslår motionerna

2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 8,

2018/19:770 av Helena Bouveng (M),

2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 47,

2018/19:1999 av Teresa Carvalho m.fl. (S),

2018/19:2042 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 3,

2018/19:2760 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2,

2018/19:2791 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1,

2018/19:2836 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 1,

2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 17 och

2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkandena 19 och 20.

Ställningstagande

Möjligheterna att ge alla barn likvärdiga chanser till en bra skolgång ökar om man redan i förskoleåldern når de barn som riskerar framtida svårigheter i skolan. Centerpartiet anser att den långsiktiga målsättningen bör vara en utbyggd förskola och att fler barn ska få möjlighet att delta i förskoleverksamheten, inte minst de barn som inte har samma tillgång till svenska språket i hemmet.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt det som anförs ovan.

20. Deltagande i förskola m.m., punkt 9 (KD)

av Jimmy Loord (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkandena 19 och 20 samt avslår motionerna

2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 8,

2018/19:770 av Helena Bouveng (M),

2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 47,

2018/19:1999 av Teresa Carvalho m.fl. (S),

2018/19:2042 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 3,

2018/19:2760 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2,

2018/19:2791 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1,

2018/19:2836 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 1,

2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 14 och

2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 17.

Ställningstagande

För att alla föräldrar ska hitta ett alternativ som passar just dem och deras barn måste det finnas en väl utbyggd barnomsorg med olika alternativ. Det bör finnas en mångfald av barnomsorgsformer med olika inriktning och huvudmän: förskolor, familjedaghem, öppna förskolor och fritidshem. Det ställer krav på att kommunerna kan erbjuda likvärdiga villkor för alla godkända barnomsorgs- och förskoleverksamheter.

Målet för förskolan och annan barnomsorg bör vara att möta varje barns behov av trygghet, omsorg, stimulans, lek, gemenskap och utveckling. Målet för Kristdemokraterna är att föräldrarna ska kunna välja den omsorg som är bäst för deras barn, att det finns olika barnomsorgsformer samt att all barnomsorg håller hög kvalitet. Minskade barngrupper och bättre förutsättningar för

familjedaghem är prioriterade delar i detta arbete. Valfriheten i sig och konkurrensen mellan olika barnomsorgsformer gynnar kvaliteten.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder i enlighet med det anförda.

21. Deltagande i förskola m.m., punkt 9 (L)

av Roger Haddad (L) och Mats Persson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2042 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 3,

bifaller delvis motionerna

2018/19:2760 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2,

2018/19:2791 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1,

2018/19:2836 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 1 och

2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 17 och

avslår motionerna

2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 8,

2018/19:770 av Helena Bouveng (M),

2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 47,

2018/19:1999 av Teresa Carvalho m.fl. (S),

2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 14 och

2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkandena 19 och 20.

Ställningstagande

I dag har barn till föräldralediga och arbetslösa rätt till 15 timmar i veckan på förskolan. Liberalerna vill att det ändras till 30 timmar i veckan för alla barn från ett års ålder.

Dessutom arbetar allt fler föräldrar på udda arbetstider. Det är därför viktigt att det finns barnomsorg på obekväma arbetstider för föräldrar som behöver det på grund av arbete och familjesituation.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt det som anförs ovan.

22. Pedagogisk omsorg, punkt 10 (SD)

av Robert Stenkvisst (SD), Michael Rubbestad (SD) och Jörgen Grubb (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 13 och
2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 46 och
avslår motionerna
2018/19:1053 av Mats Wiking (S),
2018/19:2893 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 43 och
2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkandena 27–29.

Ställningstagande

Ett alternativ till förskolor är dagbarnvårdare. Alla barn är inte redo att vid två års ålder möta omvärlden i en större barngrupp med begränsad uppmärksamhet. Därför anser vi att detta alternativ är viktigt för att upprätthålla valfrihet för varje unikt barn.

Vi vill öka möjligheterna att aktivt arbeta med informationskampanjer om möjligheten att välja detta alternativ respektive arbeta som dagbarnvårdare.

Vi vill även inrätta nationella riktlinjer som tar fasta på att dagbarnvårdare ska erbjudas likvärdiga möjligheter och förutsättningar i alla Sveriges kommuner och att dagbarnvårdarna är lämpliga för yrket.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt det som anförs ovan.

23. Pedagogisk omsorg, punkt 10 (KD)

av Jimmy Loord (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2018/19:2893 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 43 och
2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkandena 27–29 och
avslår motionerna
2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 13,

2018/19:1053 av Mats Wiking (S) och
2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 46.

Ställningstagande

Jag ser att det finns en tydlig risk att förskolan prioriteras högre än principen om att erbjuda barnomsorg som ligger i linje med föräldrarnas önskemål och barnens behov. Många kommuner har under de senaste åren av besparingsskäl sagt upp eller planerar att säga upp kommunala familjedaghem till förmån för andra satsningar. Skolverket beskriver familjedaghemmen som något som är på undantag och där förskolan är normen. Detta vill jag ändra på.

Jag anser att kommunerna bör vara skyldiga att erbjuda pedagogisk omsorg för de föräldrar som så önskar och föreslår därför en skärpning av 25 kap. 2 § skollagen från nuvarande lydelse ”Kommunen ska sträva efter att i stället för förskola eller fritidshem erbjuda ett barn pedagogisk omsorg om barnets vårdnadshavare önskar det. Kommunen ska ta skälig hänsyn till vårdnadshavarnas önskemål om verksamhetsform” till ”Kommunen ska erbjuda ett barn pedagogisk omsorg om barnets vårdnadshavare önskar det”.

Vidare bör en kartläggning göras för att öka antalet familjedaghem. Kartläggningen bör innehålla information om vad kommunerna gör för att rekrytera egna dagbarnvårdare, hur informationen till föräldrar om familjedaghem ser ut, hur informationen ser ut om möjligheten att starta familjedaghem och vilka hinder familjedaghem upplever för sin verksamhet.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser det som anförs ovan.

24. Öppna förskolor, punkt 11 (SD)

av Robert Stenkvist (SD), Michael Rubbestad (SD) och Jörgen Grubb (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 49 och
avslår motionerna

2018/19:2893 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 44 och

2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 30.

Ställningstagande

Trots deras popularitet har antalet öppna förskolor sjunkit kraftigt. År 2000 fanns drygt 800 runt om i landet och tio år senare bara 457. Huvudmannen är vanligtvis kommunen även om andra aktörer finns. Inom vissa kommuner råder dock en så hög efterfrågan att barn med sina föräldrar ibland får vända i dörren då dagens grupp redan är fullteknad. Det finns även kommuner där öppen förskola i dag helt saknas. Skolverket utredde 2005 orsakerna till den kraftiga minskningen, varpå ett minskat barnunderlag och ekonomiska faktorer visade sig vara centrala orsaker. Vi anser dock att betydelsen av denna möjlighet, att barn får möta andra barn även innan sedvanlig förskola påbörjas, är stor och förtjänar att tas till vara. Vi föreslår därför att en ny utredning genomförs om behov av och efterfrågan på öppen förskola.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt det som anförs ovan.

25. Öppna förskolor, punkt 11 (KD)

av Jimmy Loord (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2893 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 44 och

2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 30 och
avslår motion

2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 49.

Ställningstagande

Den öppna förskolan är en del av den kommunala förskoleverksamheten. Den fyller en mycket viktig familjestödande funktion. Många kommuner saknar en öppen förskola, och många av de kommuner som lagt ned verksamheten har framfört till Skolverket att det har ekonomiska skäl. I de kommuner som startat ny verksamhet är det behovet av mötesplatser eller familjestödande insatser som varit avgörande. I många av dessa kommuner inrättas familjecentraler i anslutning till den öppna förskolan, för att samordna stöd och hjälp till det nyfödda barnet och familjen. Ändå finns det orter där öppen förskoleverksamhet helt saknas eller inte räcker till för alla barn. Det är en oroväckande nedmontering av familjestödet i en tid när allt fler föräldrar uttrycker behov av stöd. Jag vill att antalet öppna förskolor ökar ännu mer och är mycket positiv till att de samverkar med familjecentraler.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

26. Omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte finns, punkt 12 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1974 av Hillevi Larsson m.fl. (S) och

avslår motionerna

2018/19:1977 av Teresa Carvalho och Johanna Haraldsson (båda S) och

2018/19:2180 av Saila Quicklund (M).

Ställningstagande

Utbyggnaden av barnomsorg i offentlig regi har inneburit en revolution för jämställdheten och i dag anses det självklart att man ska kunna kombinera arbete och familj. Men det finns en begränsning i lagen. Det finns inget krav på kommunerna att erbjuda barnomsorg på obekvämt arbetstid, dvs. kvällar, nätter och helger. När det gäller efterfrågan kan man lätt beräkna den genom att titta på hur arbetsmarknaden ser ut. Inom många yrken gäller helt andra arbetstider än bara vardagar kl. 8.00–17.00. Som exempel kan nämnas kulturarbetare, vård- och omsorgspersonal, handelsanställda, poliser och industriarbetare.

Det finns många som försöker ordna omsorgen på annat sätt, för att inte förlora jobbet. Det kan handla om att ta hjälp av släkt, vänner och grannar eller till och med att ta med barn till jobbet. Det finns dessutom många föräldrar som inte har någon att tillgå. I synnerhet ensamstående föräldrar har en mycket tuff situation om de samtidigt jobbar på obekvämt arbetstid.

Brist på barnomsorg på obekvämt arbetstid går stick i stäv med arbetslinjen.

Regeringen bör överväga en översyn av regelverket kring barnomsorg på obekvämt arbetstid och vilket ansvar staten respektive kommunerna bör ha för att tillgodose behovet.

27. Barnomsorgspengen m.m., punkt 13 (SD)

av Robert Stenkvisst (SD), Michael Rubbestad (SD) och Jörgen Grubb (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 12,
2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 10 och
2018/19:1640 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 10 och
avslår motionerna
2018/19:1638 av John Weinerhall (M),
2018/19:2467 av Mikael Oscarsson (KD) och
2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkandena 21 och 22.

Ställningstagande

För oss som ett familjevänligt parti är det en självklarhet att familjerna själva ska kunna ges möjlighet att välja den omsorg som passar familjen bäst, och däribland kunna välja att stanna hemma med barnet längre än vad föräldrappeningen räcker till. Vi menar därför att barnomsorgspengen ska kunna beviljas till föräldrar med barn i åldern 1–3 år, som själva vill ansvara för omsorgen om sina egna barn i hemmet. För att det ska vara ekonomiskt möjligt bör summan sättas i paritet med vad en plats i den kommunala barnomsorgen skulle kostat. Vi menar att en lämplig miniminivå är 6 000 kronor i månaden men att det ska ges utrymme för varje kommun att avgöra om bidraget ska vara större.

Vi vill också utreda och göra det möjligt för exempelvis mor- och farföräldrar att genom en särskild prövning och mot ersättning ansvara för barnomsorg, enligt ett liknande system som dagbarnvårdare men utan krav på ett minimiantal barn. Vi vill också utreda möjligheten att låta detta vara ett omsorgsalternativ som även kan nyttjas före ett års ålder, i de fall föräldrarna inte kan ta ut föräldraledighet. Ett alternativ kan vara att överlåta garantidagar från föräldraförsäkringen till en närstående familjemedlem. Detta förslag gäller inte den grupp där vi föreslagit obligatorisk förskola. För denna grupp ska förskolan som anförts vara obligatorisk.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

28. Barnomsorgspengen m.m., punkt 13 (KD)

av Jimmy Loord (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkandena 21 och 22 samt avslår motionerna

2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 12,

2018/19:1638 av John Weinerhall (M),

2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 10,

2018/19:1640 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 10 och

2018/19:2467 av Mikael Oscarsson (KD).

Ställningstagande

Barnomsorgspengen är en välkommen och efterlängtd reform. Reglerna innebär att makten över barnomsorgen flyttas närmare föräldrarna, där den rätteligen bör ligga. Dessvärre ger regelverket stort utrymme för kommunerna att på olika sätt förhindra verksamhet som föräldrarna egentligen efterfrågar. Reformen har inte heller marknadsförts, vilket gör att det är få föräldrar som känner till vilka möjligheter som finns. Det behövs bättre information till föräldrarna om barnomsorgspengen och hur den kan användas. Kommunernas skyldighet att informera om barnomsorgspengen behöver därför skärpas.

Jag anser också att bl.a. bestämmelsen i skollagen om att en kommun får neka att betala barnomsorgspeng till en enskild som vill bedriva familjedaghem eller annan pedagogisk omsorg med hänvisning till ”påtagliga negativa följder för kommunens motsvarande verksamhet” ska tas bort. Etableringsfriheten är för viktig för att begränsas av detta.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

Särskilt yttrande

Obligatorisk språkförskola , punkt 2 (C, L)

Roger Haddad (L), Mats Persson (L) och Niels Paarup-Petersen (C) anför:

Centerpartiet och Liberalerna har enats om ett flertal punkter på skol- och integrationsområdet i den sakpolitiska överenskommelse som slöts i januari 2019 mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna, där bl.a. frågan om obligatorisk språkförskola för nyanländas barn hanteras. Vi väljer därför att inte yrka bifall till motion 2018/19:2819 yrkande 10 utan avser att genomföra förslaget i enlighet med den sakpolitiska överenskommelsen där det framgår att Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna har kommit överens om att ”Nyanländas barn ska ha rätt till en obligatorisk språkförskola från tre år med minst 15 timmar i veckan inom ramen för den vanliga förskolan.”

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:380 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att all undervisning inom förskolan ska vara evidensbaserad och att politiska trender liksom genusstyrande verksamhet inte ska få förekomma inom förskolan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa modersmålsundervisningen inom förskolan och i stället satsa på svenskundervisning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den fria leken ska dominera i förskolan, men förskolan ska också vara skolförberedande med språklig, motorisk och social utveckling och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra matkvaliteten i den svenska förskolan genom främst införandet av tillagningskök och användandet av närodlade råvaror och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge ökade möjligheter för förskolepersonal att arbeta heltid och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla förskolor måste ha åtminstone en utbildad personal, i annat fall ska huvudmannen dömas till sanktioner, och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur det ska bli lättare att bilda och driva förskolor som föräldrakooperativ och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatorisk förskola för barn i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att all personal på svenska förskolor ska kunna tala bra svenska och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att anhänga efter prövning och mot ersättning ska kunna arbeta som dagmamma och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta nationella riktlinjer för dagbarnvårdare och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:770 av Helena Bouveng (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rätten till förskola och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1053 av Mats Wiking (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om pedagogisk omsorg och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1638 av John Weinerhall (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda hur ett konkurrensneutralt barnomsorgssystem med barnomsorgspeng kan införas och utöver det öka självfinansieringsgraden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barnomsorgspeng för omsorg om egna barn och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra matkvaliteten i den svenska förskolan genom främst införandet av tillagningskök och användandet av närodlade råvaror och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta nationella riktlinjer för dagbarnvårdare och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur det ska bli lättare att bilda och driva förskolor som föräldrakooperativ och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den öppna förskolan och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1640 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barnomsorgspeng för omsorg om egna barn och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1760 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Skolverket i uppdrag att upprätta nationell statistik över genuspedagoger samt att utarbeta råd och riktlinjer för hur genuspedagogerna ska arbeta med jämställdhetsfrågorna och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1974 av Hillevi Larsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barnomsorg på obekvämt arbetstid och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1975 av Lars Mejern Larsson och Mikael Dahlgvist (båda S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett förskolelyft och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1977 av Teresa Carvalho och Johanna Haraldsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barnomsorg på obekvämt arbetstid och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1999 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om alla barns rätt till förskola oavsett föräldrarnas livssituation samt att uppmuntra barn med störst behov att delta i förskoleverksamhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2042 av Jan Björklund m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förskola för lärande och integration och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka lärandet i förskolan och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad närvaro på förskolan för barn till arbetslösa och föräldralediga samt omsorg på obekvämt arbetstid och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2180 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barnomsorg på obekvämt arbetstid och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2301 av Jonas Eriksson m.fl. (MP):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om minskade barngrupper i förskolan och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2467 av Mikael Oscarsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barnomsorgsavgiften också ska gälla för vård av egna barn och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2760 av Johan Forssell m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska göra relevanta lagändringar för att rätten till avgiftsfri förskola ska utökas till 30 timmar för barn till föräldrar som är långvarigt arbetslösa, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2791 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att utöka rätten till förskola för barn vars föräldrar får försörjningsstöd eller är arbetslösa, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa obligatorisk språkförskola för nyanländas barn och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2834 av Erik Bengtzboe m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förbättrad överlämning mellan förskola och förskoleklass och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förbättrad tillsyn över förskolan och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Skolverket i uppdrag att ta fram stöd för att kvalitetssäkra överlämningen mellan förskola och förskoleklass och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2835 av Erik Bengtzboe m.fl. (M):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förskolan ska omfattas av mätbara kunskapsmål och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2836 av Erik Bengtzboe m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ge barn till föräldrar som står utanför arbetsmarknaden mer tid i förskolan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med ett lagförslag som gör språkförskola obligatorisk för nyanlända barn från tre års ålder och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ökade möjligheter för fler barn att delta i förskoleverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att öka kommunernas frihet att besluta över avgiftsnivåerna i förskolan och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla konceptet med integrationsförskola och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2842 av Martin Ådahl m.fl. (C):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att utveckla och införa fler integrationsförskolor med möjlighet till kombinerad barnomsorg och språkträning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2893 av Jimmy Loord m.fl. (KD):

38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om för stora barngrupper i förskolan och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en kartläggning av familjedaghem i syfte att öka tillgången på familjedaghem och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av fler öppna förskolor och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatorisk språkförskola och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka rätten till förskola för barn vars föräldrar får långvarigt försörjningsstöd eller är arbetslösa, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förskolans roll för alla barns språkutveckling och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska finnas en mångfald av barnomsorgsformer med olika inriktning och huvudmän och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om målet för förskolan och annan barnomsorg och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunernas skyldighet att informera om barnomsorgspengen måste skärpas och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bestämmelsen i skollagen som innebär att kommunen får neka att betala barnomsorgspeng med hänvisning till ”påtagliga negativa följder för kommunens motsvarande verksamhet” bör tas bort, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om för stora barngrupper i förskolan och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppvärdera familjedaghemmen och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa skollagen så att kommunerna blir skyldiga att erbjuda dem som önskar familjedaghem (pedagogisk omsorg) och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en kartläggning i syfte att öka antalet familjedaghem och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att antalet öppna förskolor och familjecentraler bör öka och tillkännager detta för regeringen.